



บทที่ ๑

ความหมายและความ เป็นมาของการดำเนินคดีอาญา

กล่าวโดยทั่วไป เมื่อมีการกระทำผิดเกิดขึ้น บุคคลที่เข้ามา เกี่ยวข้องโดยตรง นอกจาก เจ้าหน้าที่ในหน่วยงานกระบวนการยุติธรรมทางอาญาแล้ว ได้แก่ผู้เสียหายและผู้ต้องหาว่าได้กระทำความผิด การดำเนินคดีอาญา เพื่อพิสูจน์ความผิดของผู้ต้องหา กระทำความผิดเป็นสิ่งสำคัญมาก เพราะฉะนั้น จึงจำเป็นต้องเข้าใจถึงหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ของการดำเนินคดีอาญา

การดำเนินคดีอาญา เป็นการดำเนินคดี เกี่ยวกับ เรื่องสิทธิและเสรีภาพในร่างกายของผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดซึ่งอาจตก เป็นผู้ต้องหาและจำเลยในเวลาต่อมาหากปรากฏหลักฐานจากการสอบสวนว่าผู้นั้น เป็นผู้กระทำความผิดคดีอาญา

โดยเนื้อหาแล้ว ๑ การดำเนินคดีอาญา เป็นการดำเนินการที่กระทำไป เพื่อคลี่คลายข้อเท็จจริงหรือยืนยันความผิด หรือความบริสุทธิ์ของผู้ถูกกล่าวหา หรือเพื่อกำหนดโทษหรือมาตรการอื่น ๆ นอกจากนั้น การดำเนินคดีอาญายัง เป็นการกระทำเพื่อให้กฎหมายสารบัญญัติได้มีการบังคับใช้หรือ เพื่อให้เกิดการสมมูลทางกฎหมาย และบังเกิดความสงบขึ้นในสังคม แต่ในทางรูปแบบการดำเนินคดีอาญา เป็นการดำเนินการที่เป็นการต่อเนื่องกันเป็นขั้นตอน เริ่มจากการดำเนินการของเจ้าพนักงาน จนถึงการพิพากษาคดีในที่สุด และในกรณีที่มีการพิพากษาลงโทษก็รวมตลอดไปถึงการปฏิบัติให้เป็นไปตามคำพิพากษานั้นด้วย

๑ คณิต ฦ นคร, "วิธีพิจารณาความอาญากับหลักความคิดทางกฎหมายแพ่ง,"
วารสารอัยการ ฉบับที่ ๘๒ ปีที่ ๘ (มิถุนายน ๒๕๒๔) : ๕๓.

เมื่อมีการกระทำความผิดอาญา เกิดขึ้นในท้องที่ใด ย่อมมีผลกระทบต่อความสงบสุขของประชาชน เป็นส่วนใหญ่ที่อยู่ในท้องที่นั้น จึงจำเป็นต้องมีอยู่เองที่รัฐต้องใช้อำนาจหน้าที่ในการปราบปรามผู้กระทำความผิด เพื่อให้ประชาชนมีความปลอดภัยในชีวิตร่างกายและทรัพย์สิน ผู้ใช้อำนาจดังกล่าวในนามของรัฐคือ เจ้าหน้าที่ของรัฐ

มีบ่อยครั้ง ที่เจ้าหน้าที่ของรัฐใช้อำนาจหน้าที่ไปในทางที่ผิดโดยไม่ได้คำนึงถึงความเดือดร้อนของประชาชน เป็นเหตุให้ประชาชนคิดรวมตัวกันต่อสู้ป้องกันตนเองไม่ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐใช้อำนาจไปในทางที่ผิด และการต่อสู้ของประชาชนได้ปรากฏออกมา ดังจะเห็นได้เช่นประเทศอังกฤษ มีการส่งวนอำนาจตำรวจให้ไว้ เป็นตำรวจท้องถิ่น (เทศบาล) และส่งวนสิทธิการมีคณะลูกขุน (Jury) โดยให้ลูกขุนซึ่งเป็นประชาชนธรรมดาที่มีอำนาจชี้ขาดว่าผู้ต้องหาต้องสงสัยคนใด เป็นผู้กระทำความผิดจริงหรือไม่ ส่วนผู้พิพากษามีอำนาจแต่เพียงกำหนดโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดว่าจะหนัก เบา เพียงใดเท่านั้น

การดำเนินคดีอาญาไม่ว่า ณ ที่ใดต้องมีสิ่งที่เกี่ยวข้องคือ ตัวบุคคลผู้ดำเนินคดี และถูกดำเนินคดี หลักเกณฑ์ วิธีการ และระบบการดำเนินคดี กล่าวคือ ตัวบุคคลในที่นี้ หมายถึง

๑. ประชาชนซึ่งอาจ เป็นผู้ดำเนินคดี คืออยู่ในฐานะผู้เสียหาย มีสิทธิในการร้องทุกข์กล่าวโทษ และสิทธิในการฟ้องคดีอาญา หรืออาจเป็นผู้ต้องหา จำเลย ถูกดำเนินคดี มีสิทธิที่จะแก้ช้อกล่าวหาของตนได้
๒. ตำรวจและพนักงานฝ่ายปกครอง เป็นผู้ดำเนินคดีมีอำนาจสืบสวนสอบสวน ฟ้องคดี

- ๓. อัยการ เป็นผู้ทำเนนคดีมีอำนาจสอบสวนฟ้องร้องคดี
- ๔. ลูกขุน เป็นผู้ทำเนนคดี โดยทำการชี้ขาดข้อเท็จจริง
- ๕. ศาล เป็นผู้ทำเนนคดีมีอำนาจสอบสวน ไต่สวนมูลฟ้อง และพิจารณา

พิพากษา

๖. บุคคลอื่นที่เกี่ยวข้อง เช่นทนาย

บุคคลดังกล่าวมาแล้วมีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับกรทำเนนคดีอาญาอย่างไรนั้น จะ เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดไว้ในกฎหมาย ที่สำคัญคือ กฎหมายรัฐธรรมนูญ กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พระธรรมนูญศาลยุติธรรม กฎหมายอาญา เป็นต้น แต่ทั้งนี้ ก็ขึ้นอยู่กับระบบการดำเนินคดีด้วยว่าใช้ระบบใด

นักประวัติศาสตร์ทางนิติศาสตร์ ได้แบ่งแยกระบบการดำเนินคดีอาญา ออกเป็น ๒ ระบบคือ ระบบไต่สวนและระบบกล่าวหา

ระบบไต่สวน (Inquisitorial System) เป็นระบบค้นหาความจริง ซึ่งใช้กันมากในประเทศทางภาคพื้นยุโรป ระบบนี้ ผู้มีอำนาจในการดำเนินกร พิพากษาหรือศาล จะเป็นผู้ซักไซ้ สอบถาม ค้นหาความจริงในการกล่าวหา นั้น ๆ เพื่อให้ ได้ความจริงหรือคำรับสารภาพ

หลักสำคัญในระบบนี้คือ

- ๑. ถือหลักการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐ (Public Prosecution) โดยเห็นว่าการฝ่าฝืนกฎหมายอาญา เป็นความผิดของรัฐ ซึ่งเป็นไปตามหลักความผิดหรือปรีชญาในการ

^๑ สุข เปรุณาวิน, ระบบอัยการในต่างประเทศ, (พระนคร : โรงพิมพ์มหาคไทย, ๒๕๐๗), หน้า ๔.

^๒ ประเทือง กิรติบุตร, คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๑๘), หน้า ๑.

ดำเนินคดีอาญาที่ว่าการรักษาความสงบเรียบร้อย เป็นหน้าที่ของรัฐ ดังนั้น จึงมีความ
รับผิดชอบโดยตรงที่จะดำเนินการกับผู้กระทำผิด จัดหาพยานหลักฐานและลงโทษด้วยระบบ
นี้ถือกันมาช้านานว่า เป็นระบบที่ดีและรัดกุมในการปราบปราม

๒. ไม่มีการแยกหน้าที่สอบสวนฟ้องร้องกับหน้าที่พิจารณาพิพากษาคดีที่ออก
จากกัน หากแต่ใหญ่โตสวน (ศาลหรือผู้พิพากษา) เป็นผู้ดำเนินการเองทั้งสิ้น

๓. ไม่มีโจทก์ จำเลย คงมีแต่ผู้โตสวนและผู้ถูกโตสวน ซึ่งลักษณะนี้ผู้ถูก
โตสวนมีสภาพเป็นเพียงวัตถุแห่งการชักฟอกในคดีเท่านั้น

จากลักษณะดังกล่าวมานี้เห็นว่าการที่ผู้พิพากษาเป็นผู้แสวงหาข้อเท็จจริงในคดี
นั้น แม้จะทำได้คือทำให้ทราบข้อเท็จจริงได้อย่างถูกต้อง สามารถป้องกันและปราบ-
ปรามอาชญากรรมอย่างมีประสิทธิภาพ และใช้ไต่สวนมาแล้ว แต่ก็มีข้อเสียคือ เมื่อตกอยู่ใน
ในฐานะเป็นวัตถุแห่งการชักฟอก ทำให้เกิดความไม่เป็นธรรมแก่ผู้ถูกโตสวน เพราะไม่มี
โอกาสที่จะแก้ข้อกล่าวหาหรือต่อสู้คดีได้เลย จึงมีแต่ทางเสมอตัวกับเสียเปรียบเท่านั้น
และประชาชนเกิดความรู้สึกไม่ไว้วางใจในตัวผู้พิพากษาว่าสามารถจะให้ความเป็นธรรม
ได้แท้จริง เพราะจะมองไปว่าผู้พิพากษามุ่งแผนลประโยชน์ของรัฐอย่างเดียว จาก
ระบบนี้เองเป็นเหตุให้เกิดความคิดค้นหาความจริง โดยการทรมานร่างกายของผู้ถูกโตสวน
เพื่อให้กล่าวความสัตย์ วิธีการนี้เริ่มใช้ในยุโรปก่อน โดยเฉพาะในวงการศาสนาแล้ว
ถูกนำไปใช้ในการดำเนินคดีของรัฐ และรุนแรงถึงขีดสุดเมื่อมีการล่าแม่มด

ระบบกล่าวหา (Accusatorial System) เป็นระบบวิธีพิจารณาที่วางถึง
การค้นคว้าพิสูจน์หาความจริง โดยผู้กล่าวหาต้องเป็นผู้หาพยานหลักฐานต่าง ๆ มาสืบ

* คณิตา ณ นคร, "อัยการกับการสอบสวนคดีอาญา," อัยการนิเทศ ๓๘ (๒๕๑๔) : ๓๕๖

แสดงต่อศาล ให้เห็นถึงความผิดของผู้กระทำผิด โดยเปิดโอกาสให้ผู้ถูกกล่าวหาชี้แจงข้อต่อสู้คดีได้อย่างเต็มที่ นิยมใช้กันมากในประเทศที่พูดภาษาอังกฤษ

หลักสำคัญในระบบนี้คือ

๑. ถือหลักการดำเนินคดีอาญาโดยประชาชน (Popular Prosecution) ถือหลักการกล่าวโทษโดยให้ทุก ๆ คนมีอำนาจกล่าวโทษ (กล่าวหา) ได้ ซึ่งเป็นไปตามหลักความคิดหรือปรัชญาที่ว่าการรักษาความสงบเรียบร้อยเป็นหน้าที่ของประชาชน รัฐเป็นเพียงผู้รับวินิจฉัยชี้ขาดให้ วิธีดำเนินคดีอาญาแบบนี้เปิดโอกาสให้เอกชนฟ้องร้องกันเองได้ เป็นโจทก์เป็นจำเลยต่อหน้าศาล ซึ่งมีผู้พิพากษาและลูกขุน (Jury) เป็นผู้ชี้ขาด

๒. มีการแยกหน้าที่ที่สอบสวนฟ้องร้อง กับหน้าที่พิจารณาพิพากษาคดีออกจากกัน มีองค์กรต่างหากจากกันเป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการ โดยทั่วไปแล้ว กำหนดให้ศาลรับผิดชอบในการพิจารณาพิพากษาคดี และให้อัยการรับผิดชอบในการสอบสวนฟ้องร้องคดี

๓. ให้สิทธิแก่ผู้ถูกกล่าวหา ซึ่งอาจ เป็นผู้ต้องหาหรือจำเลย เพื่อให้โอกาสแก่ผู้ถูกกล่าวหาและต่อสู้คดีได้อย่างเต็มที่ ทำให้ผู้ถูกกล่าวหาพ้นจากสภาพ เป็นวัตถุแห่งการชักฟอก กลายมา เป็นประธานในคดีคือ ให้มีสิทธิไต่สวน ไม่ใช่จะมีหน้าที่แต่เพียงอย่างเดียว

จากลักษณะดังกล่าวนี้ เทียบ เป็นการ เปิดโอกาสให้ต่อสู้ทางคดีระหว่างโจทก์และจำเลย ต่อหน้าศาล ซึ่งไว้ซึ่งความเป็นกลาง มีคณะลูกขุน (Jury) เป็นผู้วินิจฉัยข้อเท็จจริง ฐานะของอัยการซึ่งเป็นโจทก์ เป็นคู่คดีเท่าเทียมกับจำเลย โดยโจทก์มีหน้าที่พิสูจน์ว่าจำเลยได้กระทำความผิด และจำเลยก็พยายามนำสืบแก้ว่าตนมิได้ทำผิด ส่วนศาลก็มีอำนาจแต่เพียง

๑ คณิต ณ นคร, เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๔๘.

คอยควบคุมพิจารณาความเป็นไปตามกฎหมาย เมื่อลูกขุนพิจารณาแล้วเห็นว่าข้อเท็จจริงแล้ว หากได้ความว่าจำเลย เป็นผู้กระทำความผิดจริง ศาลก็จะ เป็นผู้ปรับบทกฎหมายพิจารณาลงโทษจำเลย และในกรณีที่ไม่มีลูกขุนศาลจะมีอำนาจทั้งพิจารณาข้อเท็จจริงและปรับบทกฎหมายอีกด้วย

เมื่อพิจารณาถึงระบบการดำเนินคดีอาญาทั้ง ๒ ระบบที่กล่าวมาแล้วนั้น มีข้อแตกต่างกันที่สำคัญและควรคำนึงถึงคือ ระบบไต่สวน (Inquisitorial System) ซึ่งใช้กันมากในประเทศภาคพื้นยุโรปนั้น เน้นหนักไปในทางค้นหาความจริง (Das Inquisitionsprinzip) โดยทั้งอัยการและผู้พิพากษาช่วยกันค้นหาความจริงและพิพากษาตามความจริงที่ค้นพบ ซึ่งหลักการนี้ อัยการย่อมไม่มีฐานะอยู่ในลำดับเดียวกับจำเลย ศาลเยอรมันถึงกับให้อัยการนั่งอยู่บนบัลลังก์ เช่นเดียวกับผู้พิพากษา ส่วนระบบกล่าวหา (Accusatorial System) ที่ใช้กันมากในประเทศที่พูดภาษาอังกฤษนั้น เน้นหนักไปในทางที่ถือว่าอัยการ เป็นคู่คดี เทียบกับจำเลย การดำเนินคดีก็ เป็นการต่อสู้กันทางคดี ระหว่างโจทก์กับจำเลยต่อหน้าศาลซึ่งวางตัว เป็นกลาง และมีลูกขุนหนึ่ง เป็นสมัญชนเป็นผู้วินิจฉัยข้อเท็จจริงในทางปฏิบัติแล้วประเทศต่าง ๆ ไม่ได้ใช้ระบบหนึ่งระบบใดแยกออกจากกันอย่างเด็ดขาด แต่มีการนำเอาระบบทั้งสองมาปรับใช้ด้วยกัน

๑.๑ การดำเนินคดีอาญาในต่างประเทศ

การดำเนินคดีอาญานั้นได้มีการกระทำกันมานานแล้ว ในสมัยโรมัน เดิมเน้นถือหลัก " Accusation " เป็นกรณีพิพาทระหว่างผู้เสียหายกับผู้ต้องหา (ซึ่งก็ตรงกับวิธีปฏิบัติของไทยมาก่อน ดังปรากฏในพระราชกำหนดเกา จ.ศ. ๑๑๑๖ ว่า เมื่อราษฎรฟ้องร้องกล่าวโทษกันเป็นคดีอาญา ต้องไปฟ้องต่อกรมรับไต่ถาม เมื่อกรมรับฟ้องตำฟ้องแล้วก็นำเสนอลูกขุน ซึ่งเป็นกรมหมิ่นต่างหาก ลูกขุนตรวจฟ้องว่าเป็นฟ้องแล้ว กรมรับฟ้องจึงจำเลยฟ้องไปตามศาลต่าง ๆ ทั้งนี้ยอม เป็นหน้าที่ของฝ่ายโจทก์ที่จะนำสืบพยานหลักฐาน เพื่อพิสูจน์ความผิดของจำเลย) มีการพิจารณาคดีต่อหน้าประมุขของรัฐ หรือคณะตุลาการ Quaeator-es parricider ซึ่งประกอบด้วยผู้พิพากษาและลูกขุน (Jury)

โดยมีตุลาการ เป็นประธานศาล ต่อมาเมื่อมีคดีมากขึ้น จึงได้ตั้งศาลประจำชั้นหลายแห่ง

ครั้นต่อมาในสมัยอาญาจักรโรมัน ได้นำเอาระบบการดำเนินคดีแบบ "Inquisitoiral" ไปใช้เพิ่มเติมโดยให้พนักงานสอบสวนและระเบียบอื่นในการดำเนินคดี

ในคริสต์ศตวรรษที่ ๑๒ และ ๑๓ ศาลทางศาสนาได้นำเอาระบบ Inquisitoiral ไปใช้ ระบบนี้ได้มีอิทธิพลเหนือประเทศต่าง ๆ ในภาคพื้นยุโรป^๑

๑.๑.๑ การดำเนินคดีอาญาของประเทศฝรั่งเศส

ประเทศฝรั่งเศสเป็นประเทศที่เริ่มใช้ระบบประมวลกฎหมายมาตั้งแต่สมัยโบเลี่ยนประมวลกฎหมายอาญาของประเทศฝรั่งเศสที่ใช้อยู่ปัจจุบันก็เป็นกฎหมายที่บัญญัติขึ้นตั้งแต่สมัยโบเลี่ยน คือตั้งแต่ ค.ศ. ๑๕๑๐ และ ยังแก้ไขปรับปรุงให้อยู่จนทุกวันนี้ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของฝรั่งเศส ฉบับเดิมก็เช่นเดียวกัน ไขมาตั้งแต่ ค.ศ. ๑๘๐๘ เพิ่มจะยกเลิกไขฉบับใหม่แทนเมื่อปี ค.ศ. ๑๙๕๕ นี้เอง^๒ แต่หลักการส่วนใหญ่ก็ยังคงเหมือนฉบับเดิม คือมีลักษณะเป็นวิธีพิจารณาในระบบผสมระหว่างระบบไต่สวน (Procedure inquisitoiral) กับระบบกล่าวหา (Procedure Accusatoiral) โดยส่วนสำคัญแล้วจะเป็นระบบไต่สวน และประเทศฝรั่งเศสเองก็เป็นประเทศที่ถือกำเนิดระบบไต่สวนขึ้นตั้งแต่ศตวรรษที่ ๑๒ โดยผู้พิพากษาเป็นผู้ลงมือแสวงหาข้อเท็จจริงไต่สวนพยานในคดีด้วยตนเองร่วมกับอัยการ แต่ในทางปฏิบัติอัยการมีบทบาทน้อยมาก ต่อมาประเทศฝรั่งเศสได้ยอมรับเอาวิธีพิจารณาความอาญาของอังกฤษมาใช้บางส่วน กล่าวคือ เมื่อ ค.ศ. ๑๗๙๑ หลังปฏิวัติใหญ่ฝรั่งเศสก็ได้ตรากฎหมายรักีให้ผู้ถูกขุ่นขึ้นวินิจฉัยข้อเท็จจริงในการพิจารณาคดีเหมือนกับอังกฤษและยอมให้

^๑ ดู เบรุนาวิน, ระบบอัยการในต่างประเทศ, (พระนคร : โรงพิมพ์มหาดไทย, ๒๕๐๗), หน้า ๗-๑๐.

^๒ โกเมน กัททริมย์, "การฟ้องคดีอาญาในประเทศฝรั่งเศส" อัยการนิเทศ ๓๒ (๒๕๑๓) : ๑๖๕.

มีการฟ้องคดีโดย เอกชนได้ ซึ่งแต่เดิมฝรั่ง เสสถือหลักว่าการฟ้องร้องคดีอาญา เป็นอำนาจ
หน้าที่ของรัฐโดยเฉพาะ กล่าวคือ เมื่อมีการกระทำผิดทางอาญา เกิดขึ้น อัยการแต่
ผู้เดียวมีอำนาจฟ้องคดีอาญา ราษฎรจะฟ้องคดีอาญาคด้วยตนเองโดยตรงไม่ได้ แต่ราษฎร
มีทางฟ้องได้โดยทางอ้อมโดยขอ เป็นคู่ความฝ่ายแพ่งในคดีอาญา เรื่องนั้น ซึ่งจะ เป็นผลให้
อัยการต้องฟ้องคดีอาญา เช่นกัน

การ เริ่มคดีอาญาอาจ เริ่มโดยการ ร้องทุกข์หรือกล่าวโทษ ซึ่งอาจยื่นตรงต่ออัยการ
ก็ได้ เพราะอัยการ เป็นหัวหน้าของตำรวจฝ่ายคดีอยู่ในเขต จึงทำให้ อัยการมีฐานะอีก
อย่างหนึ่งคือ เป็นเจ้าพนักงานตำรวจฝ่ายคดีชั้นผู้ใหญ่ นอกจากอัยการจะมีอำนาจรับคำร้อง
ทุกข์แล้ว อัยการยังมีอำนาจสอบสวนคดีอาญาอีกด้วย ในการรับคำร้องทุกข์ เมื่อรับคำ
ร้องทุกข์มาแล้ว อัยการก็จะพิจารณาว่า ควรจะดำเนิน เป็นคดีต่อไปหรือไม่ ถ้า เห็นว่าควร
จะดำเนินการสอบสวนดำเนินคดีต่อไปแล้ว ก็จะพิจารณาว่า เป็นคดีประเภทใด ถ้า เป็น
คดีความผิดซึ่งหน้าก็จะดำเนินการสอบสวนแบบความผิดซึ่งหน้า ถ้า เห็นว่า เป็นคดียุ่งยาก
ซับซ้อนควรรีให้ผู้พิพากษาสอบสวนต่อไป ก็มีอำนาจขอให้ผู้พิพากษาสอบสวนดำเนินการต่อไปได้
และถ้าได้สอบสวนเบื้องต้นแล้ว อัยการ เห็นว่าควรยุติคดีโดยไม่ฟ้องหรือไม่ควรทำการ
สอบสวนต่อไป ก็มีอำนาจยุติการสอบสวนได้

เมื่อมีคดี เกิดขึ้นไม่ว่า คดีที่ต้องสอบสวน เบื้องต้นหรือคดีที่ต้องสอบสวนซึ่งหน้า
เมื่อแจ้งให้ อัยการทราบแล้ว อัยการมีอำนาจ ไปยังที่เกิด เหตุทำการสอบสวนด้วยตนเอง
หรือสั่งการตาม ที่เห็นสมควร หรืออาจสั่งให้ตำรวจทำการสอบสวนในความควบคุมของ
อัยการได้ทั้งสิ้น อัยการมีอำนาจสอบปากคำพยาน เพื่อใช้ เป็นพยานหลักฐานในการ
ดำเนินคดีขึ้นศาลต่อไป

สำหรับการดำเนินคดีในชั้นพิจารณาในศาลนั้น มีการนำเอา ระบบกล่าวหามาใช้
อยู่บ้าง ซึ่งโดยทั่วไปแล้วการดำเนินคดีในศาลฝรั่ง เสสมีลักษณะที่สำคัญอยู่ ๓ ประการคือ
การพิจารณากระทำโดยเปิดเผย การพิจารณากระทำโดยปากเปล่า และการพิจารณา
ต้องกระทำต่อหน้าคู่ความ

ในการสืบพยานความทุกข์ฝ่ายมีสิทธิในการนำพยานเข้าสืบเท่าเทียมกัน หรือแต่
ว่าพยานหรือข้อความจะถามความฝ่ายตรงข้ามหรือถามพยานโดยตรงไม่ได้ ต้องถาม
ผ่านประธานศาลและจะถามได้เท่าที่ประธานศาลอนุญาตให้ถามได้เท่านั้น แต่ด้วยการถาม
พยานและข้อความอีกฝ่ายได้โดยตรง การถามพยานเริ่มต้นโดยศาลจะเป็นผู้ถามก่อนจนหมด
ข้อความที่พยานจะให้การ แล้วจึงให้ทนายหรืออัยการถาม คำพยานส่วนใหญ่ศาล เป็นผู้ถาม
อัยการกับทนายถามไม่มากนัก บางทีก็ไม่ถามเลย เพราะศาลถามหมดแล้ว ศาลไม่จัด
คำพยานแต่ให้ศาล เป็นผู้จัด

๑.๑.๒ การดำเนินคดีอาญาของประเทศอังกฤษ

โดยหลักทั่วไปแล้ว อังกฤษใช้หลักการดำเนินคดีอาญาโดยประชาชน
(Depularklage)^๑ โดยถือว่าประชาชนทุกคนมีสิทธิฟ้องคดีอาญาได้โดยไม่จำเป็นต้องมี
ส่วนได้เสีย เป็นพิเศษ (ผู้เสียหายที่แท้จริง) ในคดีนั้น เว้นแต่คดีบางชนิดที่กฎหมายบัญญัติว่า
จะฟ้องได้ก็แต่โดย Director of Public Prosecutions เท่านั้น ถ้าผู้อื่นจะฟ้อง
คดีดังกล่าวนี้ จะต้องได้รับอนุญาตจาก Attorney General หรือ Secretary
of State เสียก่อน เช่นความผิดตามกฎหมาย Official Secrets Act เป็นต้น

สำหรับระบบกฎหมายที่ใช้นั้น อังกฤษใช้ระบบกฎหมายแบบแองโกลแซกซอน
ซึ่งมีวิวัฒนาการทางประวัติศาสตร์มาจากอำนาจท้องถิ่นเป็นหลัก กฎหมายได้ให้อำนาจการบริหาร
ราชการส่วนท้องถิ่นอย่างมาก โดยเฉพาะการสอบสวนคดีให้ขึ้นอยู่กับตำรวจ ซึ่งเป็น
เจ้าหน้าที่ส่วนท้องถิ่นเกือบทั้งหมด และตำรวจมีอำนาจดำเนินคดีได้ ซึ่งในทางปฏิบัติ
ของอังกฤษส่วนมากตำรวจดำเนินคดีขึ้นก่อน โดยอยู่ภายใต้การควบคุมของ Director
of Public Prosecutions และบางกรณี Director of Public Prosecutions
ก็เข้าดำเนินคดีเอง

^๑ คณิต ๗ นคร, "ปัญหาในการใช้ดุลพินิจของอัยการ," ใน การปรับปรุง
ระบบงานอัยการและแนวความคิดในการพัฒนาต่อไป, (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์
สถานสงเคราะห์หญิงปากเกร็ด, ๒๕๒๑), หน้า ๒๑๐.

การดำเนินคดีอาญาโดยตำรวจ ตามระบบของอังกฤษตำรวจและเอกชนมีฐานะเท่าเทียมกับทนายความ ทั้งนี้เป็นไปตามหลักการดำเนินคดีตามระบบกล่าวหา (Accusatorial System) เมื่อมีการกระทำผิดเกิดขึ้น เป็นหน้าที่ของตำรวจโดยตรงที่จะดำเนินคดี อย่างไรก็ตามเอกชนก็มีอำนาจดำเนินคดีอาญาได้ แต่มีสิทธิเลือกที่จะทำหรือไม่ทำก็ได้

อำนาจเบื้องต้นของตำรวจในการดำเนินคดีอาญาคือ การสอบสวนและจับกุมผู้กระทำความผิด และเป็นหน้าที่ของตำรวจที่จะค้นคว้าหาข้อเท็จจริงทั้งหมดที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดนั้น ในการนี้ตำรวจมีสิทธิไต่ถามบุคคลใด ๆ เกี่ยวกับการกระทำความผิด ไม่ว่าบุคคลนั้นจะ เป็นผู้ต้องสงสัยหรือไม่ก็ตาม แต่จะไปบังคับให้บุคคลนั้นตอบไม่ได้ เว้นแต่เป็นกรณีที่กฎหมายบัญญัติยกเว้นไว้เป็นพิเศษ เช่นตามกฎหมาย Official Secrets Act และ Roadtraffic Act เป็นต้น แต่ตำรวจไม่มีสิทธิกักตัวผู้ใดไว้โดยไม่ได้ทำการจับกุม

การดำเนินคดีอาญาของตำรวจในชั้นศาลมี ๒ ชั้นคือ ชั้นศาล Magistrate (Magistrate Court) กับชั้นศาลพิจารณา (Trial Court)

ชั้นศาล Magistrate ผู้กล่าวหาหรือผู้ร้องทุกข์มีสิทธิดำเนินคดีได้เองในศาลนี้ โดยไม่ต้องจ้างทนายเข้ามาความแทน ฉะนั้น ตำรวจผู้กล่าวหาจึงมีสิทธิดำเนินคดีที่ตนกล่าวหาได้ ถ้าผู้บังคับการตำรวจต้องการให้ตำรวจคนใดเป็นผู้ดำเนินคดี ก็ต้องจัดการให้ตำรวจนั้นเป็นผู้กล่าวหา ในการดำเนินคดีส่วนใหญ่ตำรวจเป็นผู้กล่าวหาและจะดำเนินการเพียงเรียกพยานมาแล้วให้เล่าเรื่องไป และอาจซักถามบางประการ เพื่อให้ข้อเท็จจริงทั้งหมดปรากฏแก่ศาล และตำรวจมักจะดำเนินคดีเอง เฉพาะคดีง่าย ๆ ซึ่ง เป็นเพียง เสนอคดีต่อศาลโดยไม่ต้องมีการว่าความ ถ้านอกเหนือจากนั้นก็จะส่งเรื่องให้ Solicitor ว่าความ ในฐานะทนายโจทก์แทนตำรวจผู้กล่าวหา

การดำเนินการพิจารณาในชั้นศาล Magistrate นี้ ศาลมีอำนาจพิจารณาพิพากษา เฉพาะคดีที่มีโทษเบา (Summary Offense) เท่านั้น และเป็นกร



พิจารณาคดีโดยรวบรัดซึ่งเรียกว่า Summary Trial ถ้าเป็นคดีที่มีโทษหนักศาลนี้ จะทำหน้าที่เพียง เป็นศาลไต่สวนขั้นต้น (Preliminary inquiry) โดยทำการ ไต่สวนพยานหลักฐานและวินิจฉัยว่าคดีที่ฟ้องมีมูลควรให้ศาลพิจารณา (Trial Court) ทำการพิจารณาหรือไม่

ชั้นศาลพิจารณา (Trial Court) เมื่อคดีผ่านชั้นศาล Magistrate มาแล้ว หากคดีมีมูลก็ขึ้นสู่การพิจารณาของศาลพิจารณาในชั้นนี้ Solicitor ซึ่งเคย ให้ความเห็นต่อศาล Magistrate ก็จะจัดหา Barrister ให้ คำนึงคดีแทนต่อไป และ Barrister มีฐานะเป็นโจทก์ในคดีอาญาแทนตำรวจผู้ กล่าวหา

การดำเนินคดีโดย Director of Public Prosecutions อังกฤษ ได้จัดตั้ง Director of Public Prosecutions (ซึ่งต่อไปจะเรียกโดยย่อว่า D.P.P) ขึ้นมาอีกเพื่อให้ เป็นพนักงานของรัฐผู้มีอำนาจหน้าที่ดำเนินคดีอาญา เสมือนอัยการของ ประเทศภาคพื้นยุโรป D.P.P จะเข้า เกี่ยวข้องดำเนินคดีเมื่อ เป็นคดีที่กฎหมาย บัญญัติให้ตำรวจต้องรายงานให้ทราบ ซึ่งโดยลักษณะแล้วจะเป็นคดีอุกฉกรรจ์ และคดี ประเภทที่มีความยุ่งยาก และ D.P.P จะเริ่มคดีเมื่อได้รับรายงานจากตำรวจ แล้ว พิจารณาสำนวนสอบสวนและพยานหลักฐานต่าง ๆ D.P.P อาจแนะนำให้ฟ้องหรือไม่ ฟ้องก็ได้

๑.๑.๓ การดำเนินคดีอาญาของประเทศสหรัฐอเมริกา

ประเทศสหรัฐอเมริกา เป็นประเทศที่มีการปกครอง เป็นแบบสหพันธรัฐ ซึ่งประกอบด้วยมลรัฐหลายมลรัฐ ปัจจุบันมีอยู่ถึง ๕๐ รัฐ นอกจากนี้ยังมี เขตที่ตั้งรัฐบาล กลาง เรียกว่า District of Columbia อีกเขตหนึ่ง กับดินแดนที่อยู่ในปกครอง ซึ่งยังไม่มีฐานะ เป็นรัฐอีก เช่น Alaska และหมู่เกาะต่าง ๆ ในแปซิฟิก

โดยที่มีมลรัฐหลายมลรัฐมารวมกัน จึงต้องมีรัฐบาลกลาง อันเป็นที่รวมของ ผู้แทนทุกรัฐ รัฐบาลกลางนี้จะดำเนินการปกครองประเทศโดยมีกฎหมายรัฐธรรมนูญ

ของรัฐบาลกลางหรือ เรียกว่ารัฐธรรมนูญของสหรัฐอเมริกา (Tenth Amendment) เป็น
 กฎหมายสูงสุดของประเทศ และรัฐบาลกลางมีอำนาจที่จะออกกฎหมายขึ้นใช้บังคับทั่ว
 ประเทศ เรียกว่ากฎหมายของสหรัฐ ผู้ที่มีหน้าที่ออกกฎหมายของรัฐบาลกลาง ก็คือ
 สภาองเกรส การออกกฎหมายของสภานี้ชื่อว่า จะทำการออกกฎหมายได้ในเฉพาะ
 เรื่องที่รัฐธรรมนูญของประเทศหรือของรัฐบาลกลาง (Federal Constitution) ให้
 อำนาจไว้เท่านั้น และการออกกฎหมายดังกล่าวนี้จะต้องไม่ขัดกับกฎหมายรัฐธรรมนูญของ
 ประเทศ^๑

อย่างไรก็ดีแม้ว่ามลรัฐต่าง ๆ จะยอมรับการมีรัฐบาลกลางและรัฐธรรมนูญของประเทศ
 ร่วมกันแล้วก็ตาม แต่มลรัฐต่าง ๆ ก็ยังสงวนสิทธิในการมีรัฐธรรมนูญของตนเอง
 และขณะเดียวกันแต่ละมลรัฐก็มีอำนาจที่จะออกกฎหมายขึ้นใช้บังคับภายในมลรัฐของตน
 ผู้ที่มีหน้าที่ออกกฎหมายของมลรัฐก็คือสภานิติบัญญัติของมลรัฐนั้น ๆ อย่างไรก็ดีตาม
 กฎหมายของแต่ละมลรัฐออกมานี้จะไปขัดกับกฎหมายของรัฐบาลกลางไม่ได้ เพราะถ้าขัดกับกฎหมาย
 ของมลรัฐนั้นจะใช้บังคับไม่ได้ ทั้งนี้เป็นไปตามที่กฎหมายรัฐธรรมนูญของสหรัฐอเมริกา
 บัญญัติไว้ในหมวดที่ ๖ ที่ว่าด้วยศักดิ์สูงสุดของกฎหมาย (Supremacy clause) ซึ่งกำหนด
 ให้รัฐธรรมนูญ กฎหมายและสนธิสัญญาของสหรัฐ เป็นกฎหมายสูงสุดในแผ่นดิน และผู้พิพากษา
 ทั้งหลายในมลรัฐต่าง ๆ จะต้องปฏิบัติตาม โดยไม่ต้องคำนึงถึงว่ากฎหมายรัฐธรรมนูญ
 และกฎหมายอื่น ๆ ภายในมลรัฐจะกำหนดไว้ในทางตรงกันข้ามหรือไม่ก็ตาม ดังนั้น ใน
 ส่วนที่เกี่ยวกับการค้าและศุลกากร กฎหมายของมลรัฐต่าง ๆ ที่ออกมามีส่วนใหญ่มิใช่เป็นไป
 ในลักษณะคล้ายกัน เพราะต่างอาศัยกฎหมายของสหรัฐเป็นหลัก จะมีแตกต่างกันบ้าง
 ก็เรื่องรายละเอียดเท่านั้น

^๑ สวัสดิ์ สงสัมพันธ์และปรีชา สงสัมพันธ์, การปกครองและกฎหมายของ
 สหรัฐอเมริกา (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สมาคมสังคมนิติศาสตร์แห่งประเทศไทย, ๒๕๑๘),
 หน้า ๑๗๖.

หลักการดำเนินคดีอาญาของประเทศสหรัฐอเมริกา จะมีบัญญัติไว้ในกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งส่วนใหญ่ก็มาจากรัฐธรรมนูญ ทั้งในระดับสหรัฐและระดับมลรัฐ นอกจากนี้ก็มีมาจากรัฐบัญญัติ ระเบียบปฏิบัติของศาล คำพิพากษาของศาล ตลอดจนหลักกฎหมายคอมมอนลอว์ (Common Law)

ในการดำเนินคดีอาญาของสหรัฐอเมริกา มีลักษณะ เป็นระบบกล่าวหา (Accusatorial System) โดยคู่ความอยู่ในฐานะ เสมอกัน มีศาล เป็นคนกลางพิจารณาความตามแบบของประเทศแอนโกลแซกซอน มีลูกขุน (Jury) เป็นผู้วินิจฉัยข้อเท็จจริง และมีศาล เป็นผู้พิพากษาคดี

ในประเทศสหรัฐอเมริกานี้ถือว่าอัยการ เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ เป็นผู้คอยดำเนินคดีอาญาในฐานะโจทก์ส่วนราษฎรผู้เสียหายไม่มีสิทธิฟ้องคดีอาญาเอง ต้องให้อัยการดำเนินการให้ ดังนั้น อัยการจึงเป็นผู้มีบทบาทมากในการดำเนินคดีอาญา นอกจากนั้นกฎหมายยังได้ให้อำนาจอัยการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดอาญาตลอดทั้งให้อำนาจในการสอบสวนคดีอาญาอีกด้วย ในส่วนที่เกี่ยวกับการสอบสวนคดีอาญานี้ก็กำหนดอำนาจหน้าที่ของอัยการไว้อย่างกว้างขวาง โดยจะเริ่มสอบสวนด้วยตนเอง หรือร่วมกับตำรวจสอบสวนหรือเพียงแต่สั่งให้ตำรวจสอบสวนให้ก็ได้ ในทางปฏิบัติแล้วอัยการจะเข้าร่วมสอบสวนก็ต่อเมื่อเป็นคดีฉุกเฉินหรือสำคัญ ทั้งนี้เพื่อให้ได้หลักฐานครบถ้วนในการดำเนินคดีขึ้นศาล และการสอบสวนของอัยการส่วนมากมักจะแบ่งเบาภาระการดำเนินงานเช่นการจับกุมผู้ต้องหา การตรวจค้นให้ตำรวจ เป็นผู้จัดการ อัยการคงทำเพียงการรวบรวมสำนวนคำให้การพยาน และหาหลักฐานข้อกฎหมายเท่านั้น

ดวงจิตต์ ฉ่ำประเสริฐ, กฎหมายแอนโกลอเมริกันเบื้องต้น, (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์บริษัทประชาชน จำกัด, ๒๕๒๔), หน้า ๗๐.

สำหรับกรณีที่ตำรวจทำการสอบสวนคดีหรือมีส่วนสอบสวนคดีร่วมกับอัยการนั้นมีข้ออ้างถึง เหตุประการหนึ่งคือ ตำรวจมีหน้าที่เพียงรวบรวมพยานหลักฐานที่ใดส่งให้อัยการเท่านั้น ตำรวจไม่มีอำนาจทำความเข้าใจสิ่งฟ้องหรือสิ่งไม่ฟ้องคดีแต่อย่างใด อำนาจฟ้องหรือสิ่งไม่ฟ้องคดีนั้นอยู่กับอัยการแต่ผู้เดียวและ เป็นอำนาจอิสระไม่ผูกพันหรือรับผิดชอบใด ๆ ทั้งสิ้น และเรื่องอำนาจอิสระของอัยการสหรัฐในการฟ้องหรือสิ่งไม่ฟ้องคดีนี้ ศาลสูงสหรัฐเคยกล่าวไว้ในคดีระหว่าง United States v. Woody โดยกล่าวว่า

อัยการมีอำนาจ ศึกษาค้นหาในการฟ้องและไม่ฟ้องคดีอาญา อัยการ เป็นผู้รับผิดชอบเรื่องนี้โดยตรง ศาลไม่อาจก้าวล่วงหรือชี้ขวางได้ หากอัยการไม่ประสงค์จะฟ้อง เขาก็มีอำนาจที่จะทำคำร้องแล้วยื่นต่อศาลให้ทราบ ว่า อัยการไม่ดำเนินคดีกับจำเลยต่อไป ศาลก็จะจำหน่ายคดีออกเสียจากสารบบความอำนาจการวินิจฉัยคดีใดควรฟ้องแล้วดำเนินคดีไปถึงที่สุดนี้ จำเป็นต้องมีผู้หนึ่งผู้ใดใช้อำนาจนี้ และตามหลัก Common Law ก็ถือได้ว่าอัยการ เป็นผู้รักษามอำนาจ^๑

เป็นที่น่าสังเกตว่าอำนาจของตำรวจสหรัฐในฐานะพนักงานสอบสวนนี้แตกต่างจากอำนาจของพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทยเป็นอย่างมาก เพราะพนักงานสอบสวนของไทยมีอำนาจทำความเข้าใจสิ่งฟ้องหรือสิ่งไม่ฟ้องคดีที่ไต่สอบสวนนั้นด้วย ดังปรากฏตามมาตรา ๑๔๑ และมาตรา ๑๔๒ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

สำหรับข้อความอีกฝ่ายหนึ่งคือจำเลยในคดีอาญานั้น ก็เป็นผู้ได้รับความคุ้มครองจากกฎหมายรัฐธรรมนูญ เป็นอย่างมาก ถ้าอัยการดำเนินการโดยมิชอบหรือเจ้าหน้าที่ตำรวจปฏิบัติต่อผู้ต้องหาโดยมิชอบด้วยรัฐธรรมนูญแล้ว ศาลอาจยกฟ้องของอัยการและปล่อยจำเลยพ้นข้อหาไปก็ได้

^๑ ออมร อินทรกำแหง, "อำนาจใช้ดุลพินิจของอัยการอเมริกัน" อัยการ
นิเทศ ๒๒ (๒๕๐๓) : ๔๑๒.

ขั้นตอนของการดำเนินคดีอาญา เริ่มเมื่อตำรวจจับกุมผู้ต้องหา ซึ่งถูกกล่าวหาว่า
 กระทำผิดอาญา ในการจับกุมผู้ต้องหา ตำรวจจะต้องแจ้งให้ผู้ต้องหาทราบถึงสิทธิที่เขามี
 อยู่ตามรัฐธรรมนูญเสมอ ทั้งนี้เป็นตามหลักที่วางไว้ในคดี *Miranda v. Arizona*
 คือก่อนที่จะสอบสวนคดีอาญาพนักงานผู้หน้าที่สอบสวน จะต้องแจ้งให้ผู้ต้องหาทราบว่า
 ผู้ต้องหาจะมีสิทธิที่จะอยู่นิ่งเฉยไม่ต้องการให้การใด ๆ เลยก็ได้ ถ้อยคำที่ผู้ต้องหา
 ออกมา อาจใช้เป็นพยานหลักฐานยืนยันแก่ผู้ต้องหาในชั้นศาลได้ ผู้ต้องหาจะมีสิทธิที่จะมีทนาย
 ความอยู่รวมควยในระหว่างสอบสวน ทนายความจะเป็นทนายความที่ผู้ต้องหาจ้างเอง
 หรือหากผู้ต้องหาไม่สามารถจัดหาทนายความได้เองจะให้พนักงานสอบสวนแต่งตั้งทนาย
 ความมาให้แก่ผู้ต้องหา ก่อนเริ่มการสอบสวนก็ได้ หากผู้ต้องหาประสงค์เช่นนั้น

เมื่อตำรวจจับผู้ต้องหาและแจ้งให้ผู้ต้องหาทราบถึงสิทธิของผู้ต้องหา อันจะพึงมี
 ดังกล่าวข้างต้นแล้ว ถ้าผู้หาผู้นั้นถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดอาญาชั้นมีสติมี เนอร์
 (Misdemeanors) ๑ คำรวจต้องนำตัวผู้ต้องหาไปยังที่ทำการของศาลที่พิจารณา
 คดีเล็ก ๆ น้อย ๆ ซึ่งอเมริกันเรียกชื่อว่า Justice of the Peace (ไม่เรียก
 ว่า Magistrate หรือ Petty Session อย่างทางอังกฤษ) ๒ โดยไม่ชักช้า

ประเทศสหรัฐอเมริกา มีการแบ่งประเภทของความผิดตามกฎหมายอาญาออก
 เป็นความผิดชั้นเฟลโลนี (Felony) กับความผิดชั้นมีสติมี เนอร์ (Misdemeanors)
 โดยทั่วไปมักกำหนดว่าความผิดที่มีโทษประหารชีวิต หรือความผิดที่มีโทษจำคุกในเรือนจำ
 ของรัฐ เป็นความผิดชั้นเฟลโลนี ความผิดที่มีโทษปรับหรือจำคุกในเรือนจำท้องถิ่นหรือ
 ทั้งจำทั้งปรับ เป็นความผิดชั้นมีสติมี เนอร์ แต่กฎหมายของบางมลรัฐถือเอาระยะเวลา
 ของการจำคุก เป็นเครื่องกำหนดการแบ่งประเภทความผิด ซึ่งอาจบัญญัติว่า ความผิดใดก็ตาม
 ที่มีโทษประหารชีวิตหรือมีโทษจำคุกมากกว่า ๑ ปี เป็นความผิดชั้นเฟลโลนี ความผิดนอกจากนี้
 เป็นความผิดชั้นมีสติมี เนอร์

๑ วิชา คิงส์คีย์, "ข้อสังเกตในระบบกฎหมายอเมริกัน," กฎหมาย เล่ม ๖
 ปีที่ ๕ (๒๕๐๑) : ๓๗๕.

เมื่อ Justice of the Peace พังข้อกล่าวหา (Information) และขอแก้ตัวแล้ว ก็จะต้องคัดสันคดีไปทันที ถ้าไม่พอใจในคำคัดสันของศาลนี้ ก็มีสิทธิจะพาคดีไปฟ้องกันใหม่ ยังศาล County Court เพื่อที่จะให้มีการพิจารณาคดีใหม่ และไม่ได้ว่า เป็นการ ฟ้องซ้ำ เพราะในชั้นพิจารณาโดย Justice of the Peace นี้เป็นการวินิจฉัยการ กล่าวหา (Information) ไม่ใช่เรื่องฟ้อง ส่วนการฟ้องคดีและการพิจารณาคดีในศาล อย่างแท้จริงก็เมื่อคดีขึ้นสู่ County Court ซึ่งจะพิจารณาโดยมีลูกขุน

แต่ถ้าผู้ต้องหาถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดชั้นเฟลโลนี (Felony) ซึ่งเป็นความ ผิดที่มีโทษร้ายแรง ในชั้นแรกจะถูกนำตัวไปยังที่ทำการของ Justice of the Peace เช่นกัน แต่หน้าที่ของ Justice of the Peace กรณีนี้ จะเป็นผู้ไต่สวนมูลฟ้องคือ ไต่สวนถึงการกระทำความผิดเบื้องต้น (Preliminary Examination) การไต่สวน นี้เริ่มด้วยตำรวจจะกล่าวหาผู้ต้องหาต่อ Justice of the Peace ด้วยวิธี "Inform" คือวิธีเล่าเรื่องและพฤติการณ์ที่หาว่าผู้ต้องหากระทำความผิด แล้ว Justice of the Peace จะชี้แจงอธิบายข้อกล่าวหาใหญ่หาทราบ รวมทั้งแจ้งให้ทราบถึงสิทธิอันผู้ต้องหาจะมี อันได้แก่สิทธิที่จะได้รับประกันตัว สิทธิที่จะมีทนายและพบทนาย สิทธิที่จะได้รับการไต่สวน มูลฟ้อง (Preliminary Examination)

แต่ถ้าผู้ต้องหาสละสิทธิไม่ขอให้มีการไต่สวนมูลฟ้อง ก็จะยกไต่สวน แล้วส่งตัวผู้ต้องหาไปยัง District Court เพื่อดำเนินการต่อไป

วัตถุประสงค์ของการไต่สวนนี้ก็เพื่อจะดูว่าได้มีการกระทำความผิดขึ้นหรือไม่ และมีเหตุอันควร เชื่อหรือไม่ว่าผู้ต้องหาเป็นผู้กระทำความผิดนั้น ทั้งนี้เพื่อป้องกันมิให้มีการกล่าวหา ว่าบุคคลใดบุคคลหนึ่งได้กระทำความผิดที่ร้ายแรงอันปราศจากมูลความจริง ซึ่งจะทำให้ผู้ถูก กล่าวหา นั้น เสียชื่อเสียง และเสียค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ในการแก้ข้อกล่าวหา

ในชั้นไต่สวนนี้ ผู้ต้องหาที่มีสิทธิจะถามซักค้านพยานของเจ้าพนักงานตำรวจได้ รวมทั้งสิทธิที่จะนำพยานของตนเข้าสืบหักล้าง ซึ่งแตกต่างจากการไต่สวนมูลฟ้องตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๖๕ ของไทย ที่มีบัญญัติไว้ในวรรค ๒ ว่า

"จำเลยไม่มีอำนาจนำพยานมาสืบในชั้นไต่สวนมูลฟ้อง แต่ทั้งนี้ไม่เป็นการคัดสิทธิในการที่จำเลยจะมีทนายมาช่วยเหลือ"

เมื่อ Justice of the Peace ไต่สวนแล้ว เห็นว่าการกระทำของผู้ต้องหา ไม่เป็นความผิด หรือผู้ต้องหาไม่น่าจะเป็นผู้กระทำความผิด Justice of the Peace ก็จะส่งปล่อยตัวผู้ต้องหาพ้นข้อกล่าวหาไป แต่ทั้งนี้ไม่เป็นการคัดสิทธิที่เจ้าพนักงานตำรวจ จะส่งตัวผู้ต้องหาให้ Justice of the Peace ทำการไต่สวนใหม่อีก หากเจ้าพนักงานตำรวจได้พยานหลักฐานเพิ่มเติมว่าผู้ต้องหาได้กระทำความผิดจริง และถ้าในการไต่สวน Justice of the Peace เชื่อว่ามีการกระทำความผิดเกิดขึ้นและเชื่อว่าผู้ต้องหา เป็นผู้กระทำความผิดนั้น ซึ่งก็เรียกว่าคดีมีมูล (Probable cause) นั้นเอง ก็จะต้องสั่งให้ควบคุมตัวผู้ต้องหาไว้ เพื่อรอให้อัยการยื่นฟ้อง ซึ่งในระหว่างนี้ผู้ต้องหาจะมีสิทธิจะได้รับการประกันตัวไปชั่วคราว เมื่อผู้ต้องหาไต่ถามเงินประกันตามที่ Justice of the Peace กำหนด และการกำหนด ค่าประกันนี้ก็มีหลักกำหนดไว้ในบทบัญญัติเพิ่มเติม รัฐธรรมนูญ ฉบับที่ ๘ ซึ่งความว่า

"จะกำหนดค่าประกันเกินควร หรือปรับเกินควรไม่ได้"

ตอจากนั้น Justice of the Peace จะส่งสำนวนการไต่สวนมูลฟ้อง ทั้งหมดรวมทั้งเรื่องประกันไปยัง District Court เพื่อพิจารณาคำเนิ่นการต่อไป

โดยที่ Justice of the Peace เป็นบุคคลธรรมดาซึ่งได้รับเลือกจากราษฎรในหมู่บ้านและส่วนใหญ่ไม่ได้เป็นนักกฎหมาย ดังนั้น ในการทำงาน ของ Justice of the Peace ไม่ว่าการพิจารณาตัดสินคดีความผิด Misdemeanors และการไต่สวนมูลฟ้องคดีความผิด Felony จึงต้องมีอัยการคอยช่วยเหลือให้คำแนะนำ และมักจะปฏิบัติตามคำแนะนำนั้นเสมอ จึงกล่าวได้ว่าอัยการมีหน้าที่ควบคุมการทำงาน ของ Justice of the Peace ให้เป็นไปโดยชอบด้วยกฎหมายอีกหน้าที่หนึ่งด้วย

แม้ว่า Justice of the Peace จะไต่ทำการไต่สวนและสั่งว่าคดีมีมูลแล้วก็ตาม การที่จะยื่นฟ้องผู้ต้องหาต่อ District Court นั้นก็ยังคงผ่านการพิจารณา

ของอัยการก่อนว่า ควรจะฟ้องผู้ต้องหาหรือไม่ ซึ่งเป็นอำนาจพิจารณาโดยอิสระของอัยการตามที่กล่าวมาข้างต้นแล้ว เมื่ออัยการเห็นว่าควรฟ้องผู้ต้องหา อัยการจะร่างฟ้องคำฟ้องของอัยการจะต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะลูกขุนใหญ่ (Grand Jury) เสียก่อน คณะลูกขุนใหญ่ (Grand Jury) นี้ เป็นประชาชนธรรมดาซึ่งได้รับเลือกตั้งมีจำนวนไม่น้อยกว่า ๑๒ คน และไม่เกิน ๒๓ คน

เหตุที่ต้องให้คณะลูกขุนใหญ่ (Grand Jury) พิจารณาให้ความเห็นชอบในคำฟ้องของอัยการก่อน ก็เพราะสมัยโบราณเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือภริยามักจะแกล้งฟ้องโดยไม่มีหลักฐานเพียงพอ เพื่อป้องกันมิให้การแกล้งฟ้องดังกล่าว จึงจำเป็นต้องมีคณะลูกขุนใหญ่ (Grand Jury) ขึ้น

เมื่อคณะลูกขุนใหญ่ (Grand Jury) เห็นชอบ ก็เป็นหน้าที่ของ Foreman ซึ่ง เป็น Jury คนหนึ่งในคณะ Grand Jury ที่ศาลตั้งให้ เป็นหัวหน้าของคณะ Grand Jury จะเป็นผู้ทำรายงานให้ศาลทราบ แล้วทำคำฟ้องที่เรียกว่า Indictment ท่อไป

Indictment ที่ทำขึ้นปกคืออัยการจะเป็นผู้ร่างและเตรียมให้เสร็จแล้วให้ Grand Jury สลักหลังรับรองให้ โดยจะใช้คำว่า A True Bill แล้วประทับตราลงลายมือชื่อเสนอศาลต่อไป

ในการดำเนินคดีอาญาชั้นศาลนั้น ต้องกระทำต่อหน้าผู้พิพากษาและคณะลูกขุน (Jury) โดยคณะลูกขุนจะมีหน้าที่ในการชี้ขาดข้อเท็จจริงและเป็นอำนาจเด็ดขาดในสหรัฐอเมริกา ผู้พิพากษาไม่มีอำนาจแนะนำลูกขุนว่าควรเชื่อ ไม่เชื่ออย่างไร เพราะถ้าผู้พิพากษาไปแนะนำคณะลูกขุนเขาจะถือว่ากระทำการพิจารณาผิดเป็นโมฆะ ซึ่งลักษณะนี้แตกต่างจากการพิจารณาในประเทศอังกฤษ ที่ผู้พิพากษาสรุป (Sum up) แนะนำลูกขุนก่อนที่จะให้ลูกขุน Verdict อันเป็นการทำให้ลูกขุนยอมจะตัดสินตามคำแนะนำของผู้พิพากษาได้ แต่ทั้งนี้ก็ไม่ได้หมายความว่า ผู้พิพากษาอเมริกัน ไม่มีอำนาจเกี่ยวกับการชี้ขาดข้อเท็จจริงของลูกขุนเสียเลย ตรงกันข้ามผู้พิพากษายังมีอำนาจในการนี้โดยวิธีการ

ควบคุมลูกขุน กล่าวคือถ้า เห็นว่าลูกขุนซึ่งขาดข้อเท็จจริงผิด ก็จะมีคำสั่งให้พิจารณาคดีใหม่ได้ (Mistrial) โดยต้องตั้งคณะลูกขุนใหม่ แม้ว่าศาลจะตัดสินตามคำชี้ขาดของลูกขุนไปแล้ว ก่อนอุทธรณ์ต่อไปสู่ความอาจร้องขอให้มีการพิจารณาคดีศาลนั้นเอง (Newtrial) ก็ได้

เรื่องการดำเนินคดีอาญาต้องมีลูกขุนนี้ ใ้มีบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญของสหรัฐอเมริกา มาตรา ๓ ว่า การดำเนินคดีอาญาทั้งหมด เป็นการพิจารณาโดยลูกขุน และมีบทบัญญัติเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญฉบับที่ ๕ กำหนดว่า บุคคลใดจะถูกพิจารณาในคดีที่มีโทษถึงประหารชีวิต หรือคดีอาญาอื่นไม่พึงปรารถนาอื่นใดไม่ได้ นอกจากคณะลูกขุนใหญ่จะได้อ้าง เป็นลายลักษณ์อักษรหรือชี้ขาด เป็นลายลักษณ์อักษรให้พิจารณาคดีนั้นแล้ว ทั้งนี้ยกเว้นคดีที่เกิดขึ้นในกองทัพบกหรือกองทัพเรือ หรือในกำลังพลเรืออาสาสมัครที่เข้าประจำการในยามที่มีสงคราม หรือมีความไม่สงบเกิดขึ้น นอกจากนี้ยังมีบทบัญญัติเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญฉบับที่ ๖ ว่าในการดำเนินคดีอาญาทั้งปวง ให้จำเลยทรงไว้ซึ่งสิทธิที่จะได้รับการพิจารณาคดีอย่างรวดเร็วและเปิดเผย โดยคณะลูกขุนที่ไม่มีอคติของมลรัฐและ เขตที่ความผิดทางอาญานั้นได้เกิดขึ้น

คณะลูกขุนที่จะ เป็นผู้คอยพิจารณาข้อเท็จจริง คัดเลือกจากราษฎรผู้มีสิทธิ เลือกตั้ง โดยราษฎรผู้มีสิทธิ เลือกตั้งทุกคนมีคุณสมบัติที่จะ เป็นลูกขุนได้ และเจ้าหน้าที่จะ เรียกตัวมาตามบัญชี ซึ่งในบัญชื่อนั้นๆ ยชื่อลูกขุนอยู่ เป็นจำนวนมาก แต่ลูกขุนคนใดจะ ได้รับเลือกให้ เข้า เป็นคณะลูกขุนคดีใดนั้น ไม่สามารถจะกำหนดไว้ล่วงหน้าได้ คณะลูกขุนคณะหนึ่ง ๆ ตามธรรมดาจะมีจำนวน ๑๒ คน ลูกขุนที่ได้รับคัดเลือกมานี้ อาจจะถูกคัดค้านได้อย่างกว้างขวาง หากลูกขุนคนใดถูกคัดค้านก็ต้องหาลูกขุนคนใหม่ จนกว่าจะได้ครบจำนวนแล้วจึงให้คณะลูกขุนสาบานตน จากนั้นก็ เริ่มดำเนินการพิจารณาคดี

การพิจารณาคดี เริ่มโดยโจทก์จะเป็นผู้ เสนอพยานหลักฐานเข้าสืบก่อน แล้วจึงให้ฝ่ายจำเลยนำพยานหลักฐานของตนเข้าสืบภายหลัง ในการนี้จำเลยมีสิทธิที่จะอ้างตนเอง เป็นพยาน และให้การได้ เช่นเดียวกับพยานอื่น ๆ เมื่อสืบพยานทั้ง ๒ ฝ่ายเสร็จแล้ว

ศาลจะให้ลูกขุนวินิจฉัยโดยลูกขุนมีหลักวินิจฉัยดังนี้คือ ลูกขุนจะต้องให้จำเลยพ้นผิด เว้นแต่ลูกขุนจะเชื่อโดยปราศจากข้อสงสัยว่าจำเลยกระทำผิดจริง ซึ่งหลักนี้คือหลักที่ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่า ผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นผู้บริสุทธิ์ จนกว่าจะพิสูจน์ได้ว่า เขาได้กระทำความผิดตามกฎหมาย

ในระหว่างการพิจารณาของลูกขุนนี้ ลูกขุนจะไม่กลับบ้าน และจะไม่ติดต่อกับใคร จนกว่าจะเสร็จคดี คำพิพากษาคัดสินของลูกขุนจะต้องเป็นไปโดยเอกฉันท์ เมื่อได้รับผลการชี้ขาดข้อเท็จจริงโดยลูกขุนแล้ว ศาลก็จะพิพากษาคดี โดยฟังจากผลการชี้ขาดข้อเท็จจริงเป็นหลัก กล่าวคือ ถ้าลูกขุนเป็นผู้ชี้ขาดว่าจำเลยเป็นผู้กระทำผิดคดีนี้ ศาลก็จะปรับบทลงโทษแก่จำเลย แต่ถ้าลูกขุนชี้ขาดว่า จำเลยไม่ได้เป็นผู้ทำผิด ศาลก็จะพิพากษายกฟ้องโจทก์ ปล่อยตัวจำเลยไป

๑.๒ การดำเนินคดีอาญาของประเทศไทย

สำหรับประวัติความเป็นมาของการดำเนินคดีอาญาของประเทศไทยเรานั้น ก่อนที่จะมีประมวลวิธีพิจารณาความอาญามันปัจจุบันออกใช้ ได้มีกฎหมายเก่า มีกฎหมายที่ยังคงมีอยู่แล้ว เป็นจำนวนมาก โดยเรียกกันว่าคัมภีร์พระธรรมศาสตร์ ซึ่งไทยเรารับเอามาปรับปรุง เป็นกฎหมายของประเทศ เห็นได้จากกฎหมาย ๒ เล่ม (ฉบับหมอมรค์เค) หรือในกฎหมายราชบุรี กฎหมายเก่าของเรานั้นมีไปทั้งวิธีพิจารณาความแพ่งและวิธีพิจารณาความอาญา ทั้งกฎหมายพิเศษบางอย่าง เช่นจารีตนครบาล ซึ่งเป็นวิธีการหาตัวผู้กระทำผิด และค้นหาความจริง โดยทรมานร่างกายผู้ถูกกล่าวหาให้กล่าวความสัตย์ และจากการพิจารณาลักษณะการดำเนินคดีตามกฎหมายที่กล่าวมาข้างต้นแล้ว เห็นได้ว่าเป็นการดำเนินคดี โดยใช้ระบบไต่สวน กล่าวคือไม่ใช่การแยกหน้าที่สอบสวนฟ้องร้อง และหน้าที่พิจารณาพิพากษาคดีออกจากกัน ฐานะของผู้ถูกกล่าวหาที่เป็นกรรมในคดี ต่อมาวิธีนี้ถูกยกเลิกไปโดยพระราชบัญญัติยกเลิกวิธีพิจารณาทางจารีตนครบาล ร.ศ. ๑๑๕ และในช่วงนี้ได้มีการปรับปรุงกฎหมายและกฤษฎีกาให้เจริญขึ้นอย่างชานานใหญ่ โดยมี

พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความ มีโทษใช้ไปพลางก่อน ร.ศ. ๑๑๕ เกิดขึ้น^๑ ซึ่งในระหว่างนี้ได้มีนักกฎหมายไทย ซึ่งไปศึกษากฎหมายที่ประเทศอังกฤษกลับมาและได้ร่วมปรับปรุงแก้ไขกฎหมายเก่า โดยอาศัยความรู้ที่ได้จากการไปศึกษากฎหมายที่ประเทศอังกฤษ ซึ่งเป็นแบบระบบกล่าวหามาใช้ในกฎหมายของเราด้วย นับได้ว่าตั้งแต่บัดนั้น เป็นต้นมา ประเทศไทยเราได้เปลี่ยนมาใช้การดำเนินคดีอาญาระบบกล่าวหา เช่นเดียวกับนานาประเทศ

กฎหมายฉบับนี้ทำประวัติการรื้อว่า "ให้ใช้ไปพลางก่อน" อยู่ตั้งแต่ ร.ศ. ๑๑๕ ถึง ร.ศ. ๑๕๔ (พ.ศ. ๒๔๗๔) รวมเวลา ๔๐ ปีพระราชบัญญัติฉบับนี้มีอยู่สั้น ๆ ไม่กี่มาตรา แต่วางหลักใหญ่ไว้ใช้ได้ดีจึงคงทนอยู่ได้ เมื่อมีข้อขาดแคลนใช้ไม่ทันสมัยก็มีพระราชบัญญัติอื่น ๆ ออกมาช่วยเหลือ เป็นครั้งคราว และได้อาศัยอ้างถึงพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความแพ่ง ร.ศ. ๑๒๗ บ้าง และกฎหมายอื่น ๆ บ้าง ทั้งมีคำพิพากษาศาลสูง เป็นบรรทัดฐานในการแปลและการเข้าใจ จึงมีอายุยืนนานจนถึงประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาดำเนินใหม่

เนื้อหาของพระราชบัญญัติ ร.ศ. ๑๑๕ นี้ ได้แบ่งแยกเป็นหมวด ๆ คือว่าด้วยลักษณะไตสวนก่อนเวลาพิจารณาการชำระ เป็นความแผ่นดิน ลักษณะอุทธรณ์และว่าด้วยลักษณะทำโทษตามคำพิพากษาคัดสิน นอกจากนี้ยังมีกฎหมายวิธีพิจารณาแพ่งอยู่ในกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. ๑๒๗ อยู่อีกบางประการ เช่นลักษณะฟ้องความแพ่งและอาญาปนกัน^๒

^๑สัญญา ธรรมศักดิ์และประภาศน์ อวยชัย, คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์แสงทองการพิมพ์, ๒๕๑๘), หน้า

ปัจจุบันประเทศไทยเรามีประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาใช้เป็นหลักในการดำเนินคดี โดยเริ่มใช้ตั้งแต่วันที่ ๑ ตุลาคม ๒๔๗๘ เป็นต้นมา นอกจากนั้นยังมีกฎหมายรัฐธรรมนูญกำหนดหลักการดำเนินคดีวางไว้ โดยให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด^๑ ซึ่งหลักนี้เป็นหลักที่สำคัญ เพราะเป็นการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคล และปฎิญาศาลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนก็ได้กำหนดหลักนี้ไว้เช่นกัน^๒

เมื่อวิเคราะห์ถึงบทกฎหมายต่าง ๆ ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาแล้ว จะพบว่ามิตัลักษณะผสมระหว่างระบบไต่สวนและระบบกล่าวหา ถึงกระนั้นก็เกิดปัญหาปฏิบัติแล้ว การดำเนินคดีอาญาของไทยมีลักษณะโน้มเอียงไปในระบบกล่าวหา กล่าวคือเป็นการต่อสู้กันทางกฎหมายระหว่างโจทก์กับจำเลย ตั้งแต่ชั้นพนักงานสอบสวน อัยการจนกระทั่งชั้นศาล

ในชั้นสอบสวน^๓ จะเริ่มเมื่อมีการร้องทุกข์หรือกล่าวหาว่ามีกระทำความผิดเกิดขึ้น แล้วพนักงานสอบสวนจะสืบสวนติดตามจับกุมผู้กระทำความผิดดังกล่าว ขณะเดียวกันก็จะสืบสวนหาข้อเท็จจริง เพื่อจะทราบรายละเอียดของความผิดที่เกิดขึ้น จากนั้นจึงสอบสวนรวบรวมหาพยานหลักฐานทั้งพยานบุคคล พยานเอกสารและพยานวัตถุ เพื่อใช้พิสูจน์ความผิดแล้วสรุปสำนวน เสนอความเห็นส่งพนักงานอัยการต่อไป

^๑ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๔๘๒ มาตรา ๓๐.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๑๑ มาตรา ๒๘

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๑๗ มาตรา ๓๒

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๒๑ มาตรา ๒๖

^๒ ปฎิญาศาลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ข้อ ๑๑(๑).

^๓ กุลพล พลวัล, "ลักษณะทั่วไปของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา" วารสารอัยการ ฉบับที่ ๔ ปีที่ ๔ (พฤษภาคม ๒๕๒๔): ๕๐ - ๕๘.

ในเรื่อง เกี่ยวกับการสอบสวนนี้มีประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒(๑) บัญญัติไว้ว่า "การสอบสวน" หมายความว่า การรวบรวมพยานหลักฐานและ การดำเนินการทั้งหลายอื่นตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ ซึ่งพนักงานสอบสวนได้ ทำไป เกี่ยวกับความผิดที่กล่าวหา เพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริงหรือพิสูจน์ความผิด และเพื่อ เอาตัวผู้กระทำความผิดมาฟ้องลงโทษ" และมาตรา ๑๓๑ บัญญัติถึงหน้าที่ของพนักงานสอบสวน ว่า "ให้พนักงานสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานทุกชนิดเท่าที่สามารถจะทำได้ เพื่อประโยชน์ จะทราบข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ต่าง ๆ อันเกี่ยวกับความผิดที่ถูกกล่าวหา และเพื่อจะรู้ตัว ผู้กระทำความผิดและพิสูจน์ให้เห็นความผิด" จากบทบัญญัติของ ๒ มาตราดังกล่าวนี้ แสดงว่าการ สอบสวนจะต้องดำเนินไปโดยพนักงานสอบสวนและต้องวางตัว เป็นกลาง รวบรวมพยาน หลักฐานทุกชนิดทั้งที่เป็นคุณและเป็นโทษแก่ผู้ต้องหา อันเป็นลักษณะของการแสวงหาข้อเท็จจริง ที่กระทำกันในระบบไต่สวน แต่ในทางปฏิบัติแล้ว บ่อยครั้งปรากฏว่าพนักงานสอบสวนหาได้ กระทำการ เช่นกล่าวมาแล้วไม่ โดยจะเห็นได้จากการที่พนักงานสอบสวนจะทำการสอบสวน รวบรวมพยานหลักฐานเน้นหนักไปในทาง เป็นโทษแก่ผู้ต้องหา ส่วนที่เป็นคุณแก่ผู้ต้องหา จะงดเว้นหรือไม่ยอมรับรวบรวมไว้ในสำนวนการสอบสวน กล่าวอีกนัยหนึ่ง พนักงาน สอบสวนได้ตั้งตัว เป็นฝ่ายตรงข้ามกับผู้ต้องหานั้นเอง

เรื่องนี้จะเห็นได้จากข้อบังคับกระทรวงมหาดไทยที่ ๑/๒๔๘๘ ว่าด้วยระเบียบ การตำรวจ เกี่ยวกับคดี เล่มที่ ๑ ลักษณะที่ ๘ ข้อ ๒๕๕ ซึ่งบัญญัติว่า "ตามปกติผู้สอบสวน ไม่จำเป็นต้องสอบสวนพยานของผู้ต้องหา เพราะตามธรรมชาติพนักงานสอบสวนมีหน้าที่ จะพิจารณาคดีพ้อมีมูลค่า เป็นการ ฟ้องหรือไม่ เป็นหลักหาใช่ เป็นผู้วินิจฉัยคดีของคู่ความไม่

ถ้ามองในอีกแง่หนึ่ง หลัก เช่นว่านี้บางทีอาจ เกิดความจำเป็นหรือด้วยลักษณะ แห่งการสอบสวนที่ดี บางคดีก็อาจจำเป็นที่ผู้สอบสวนต้องรีบชิงไหวพริบสอบสวนคัดหรือ พิสูจน์พยานของผู้ต้องหา เสียแต่ในชั้นต้น หรือป้องกันมิให้ผู้ต้องหามีโอกาสชักชวนพยาน ทำให้เสียความเที่ยงธรรมในคดี ก็อาจจะสอบสวนพยานผู้ต้องหาในบางคดี เพื่อให้ เกิด ผลแก่คดีนั้น ๆ ก็ได้"



ดังนั้น ถ้าหากเรายอมรับหลักการวางตัว เป็นกลางและหน้าที่ค้นหาข้อเท็จจริง ของพนักงานสอบสวนที่กำหนดในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒(๑๑) และมาตรา ๑๓๑ แล้ว การสอบสวนที่เน้นหนักไปในทางรวบรวมพยานหลักฐานเฉพาะที่เป็นโทษแก่ผู้ต้องหาตามที่กำหนดในระเบียบการตำรวจ เกี่ยวกับคดีข้อ ๒๕๔ ดังกล่าว จึงเป็นการสอบสวนที่ไม่ชอบด้วยเจตนารมณ์ของกฎหมาย และ เหตุที่เป็น เช่นนี้ก็น่าจะเป็น เพราะความตั้งใจว่ากระบวนการวิธีพิจารณาความอาญาในประเทศไทย เป็นระบบกล่าวหาตนเอง

อย่างไรก็ดีต่อมาคณะกรรมการกฤษฎีกา ก็ได้วินิจฉัยว่า การสอบสวนเป็นการ กระทำเพื่อประโยชน์ในการที่จะ เอาตัวผู้กระทำความผิดลงโทษไม่ว่าก็ว่าการสอบสวน จะกระทำได้เฉพาะพยานฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง (หนังสือสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ถึง กระทรวงมหาดไทยที่ สร. ๐๖๐๑/๑๒๓๔ ลงวันที่ ๒๖ กรกฎาคม ๒๕๒๒ เรื่องหารือการ ที่ความตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา) ซึ่งเป็นการเน้นอีกทีหนึ่งว่า ในชั้น สอบสวนนี้ยังคงถือตามระบบไต่สวน อันเป็นการให้อำนาจพนักงานสอบสวนที่จะแสวงหา ข้อความจริงในคดี

การดำเนินคดีในชั้นพนักงานอัยการ โดยเริ่มเมื่อพนักงานอัยการได้รับ ส่วนงานการสอบสวนจากพนักงานสอบสวน จากนั้นจะทำการตรวจสอบความสมบูรณ์ของ การสอบสวน โดยพิจารณาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานต่าง ๆ ในส่วนงานสอบสวน แล้วมีความเห็นสิ่งก็คืออย่างใดอย่างหนึ่งคือ สั่งการสอบสวน สั่งฟ้อง สั่งไม่ฟ้อง สั่งให้ สอบสวนเพิ่มเติม ในกรณีสั่งฟ้องก็ต้องยื่นฟ้องผู้ต้องหาต่อศาล แล้วนำพยานหลักฐาน เข้าพิสูจน์ความผิดของจำเลยในชั้นศาล

เมื่อพิจารณาถึงประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่มีบัญญัติถึง เรื่องฐานะ ของพนักงานอัยการ ในการดำเนินคดีอาญาแล้ว เห็นได้ว่ากรณีที่พนักงานอัยการ เป็นโจทก์ ฟ้องกับการที่ราษฎร เป็นโจทก์ฟ้องคดีเองฐานะของพนักงานอัยการและราษฎรที่เป็นโจทก์ ก็ไม่แตกต่างกัน คือถือว่าเป็นคู่ความฝ่ายหนึ่งในคดีเช่นกัน ดังจะเห็นได้ตั้งแต่มาตรา ๑๕๔ เป็นต้นไป ซึ่งกล่าวถึงวิธีพิจารณาในศาลชั้นต้น ไปจนถึงอุทธรณ์และชั้นฎีกา เว้นแต่กฎหมาย

ประสงค์ให้ เป็นอำนาจหน้าที่ของอัยการหรือมีข้อยกเว้นไว้โดยเฉพาะ จึงจะ เป็นไปตาม
 นั้น เช่นกรณีที่ยกกรณีนการร้องขอ เข้า เป็นโจทก์ร่วมกับผู้เสียหายตามมาตรา ๓๑ ซึ่งมี
 มาตรา ๓๒ ให้อำนาจอัยการที่จะขอให้ศาลสั่งผู้เสียหายกระทำการหรือกเว้นกระทำการ
 ใด ๆ ที่จะทำให้อัยการเสียหาย หรือในมาตรา ๑๖๒ คดีที่ยกการ เป็นโจทก์ฟ้อง
 ศาลจะไต่สวนมูลฟ้องหรือไม่ก็ได้ ซึ่งแตกต่างกับกรณีที่ราษฎร เป็นโจทก์ฟ้อง ศาลจะต้อง
 ทำการไต่สวนมูลฟ้องก่อนเสมอ

ถึงแม้ว่าจะไม่มีตัวกฎหมายหรือระเบียบข้อบังคับใดกำหนดให้ อัยการต้องวางตัว
 เป็นฝ่ายตรงข้ามกับจำเลยก็ตาม แต่จากการดำเนินคดีในศาลที่อัยการอยู่ในฐานะโจทก์
 เป็นคู่ความในคดีกับจำเลย และโจทก์มีหน้าที่ต้องพิสูจน์ให้ศาลเห็นโดยปราศจากข้อสงสัยว่า
 จำเลยได้กระทำความผิดตามข้อหาที่โจทก์ฟ้อง ทั้งนี้เป็นไปตามมาตรา ๒๕๖ ที่มีบัญญัติว่า
 ให้ศาลใช้ดุลพินิจด้วย ซึ่งนำหนักพยานหลักฐานทั้งปวง อย่างพิพากษาลงโทษจนกว่าจะแน่ใจ
 ว่ามีการกระทำความผิดจริง และจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดนั้น และวรรค ๒ ว่า เมื่อมีความ
 สงสัยตามสมควรว่าจำเลยได้กระทำความผิดหรือไม่ ให้ยกประโยชน์แห่งความสงสัยนี้ให้จำเลย
 จึงทำให้อัยการต้องดำเนินคดีโดยใช้ความระมัดระวังอย่างยิ่งยวด มีให้ของ เหลือเพียงพอ
 เป็นเหตุให้ศาลยกฟ้อง

ดังนั้น ในทางปฏิบัติการฟ้องคดีอาญาหรือการว่าความของพนักงานอัยการก็จะ
 กล่าวถึง เฉพาะสิ่งที่กล่าวหาว่าจำเลยกระทำความผิด ส่วนที่เป็นคุณแก่จำเลยนั้นปล่อยให้ เป็น
 หน้าที่ของจำเลยที่จะต้องระวังรักษามลประโยชน์ของตนเอง ซึ่งเป็นไปในทางตรงกัน
 กับการปฏิบัติของพนักงานสอบสวน ในชั้นสอบสวนดังกล่าวมาแล้ว ทั้งนี้เพราะจะกำหนด
 ตนเองว่า เป็นโจทก์ผู้ฟ้องร้องกล่าวหาในคดีนั้นเอง ซึ่งในการดำเนินคดีของพนักงาน
 อัยการดังกล่าวนี้ หากผลปรากฏออกมาว่าศาลได้พิพากษายกฟ้องโจทก์ไม่ว่าด้วยเหตุผลใดๆ
 โดยคำหาโทษอัยการโจทก์อาจถือ เป็นความบกพร่องของอัยการ อันเป็นเหตุให้นำมาพิจารณา
 ทางค่านวินัยข้าราชการฐานบกพร่องต่อหน้าที่ เมื่อ เป็นเช่นนั้น จึงทำให้อัยการผู้ดำเนินคดี
 มักจะหวังผลให้คดีที่ตน เป็นโจทก์ฟ้องชนะคดีโดยบางครั้งมิได้นึกถึงข้อเท็จจริงที่เป็น
 ประโยชน์ต่อจำเลยแต่อย่างใด

อย่างไรก็ตาม ในเรื่องนี้กรมอัยการได้ยื่นข้อเสนอว่า การดำเนินการของ อัยการนี้ให้วางตัว เป็นกลางมีให้มุ่งมั่น เอาชนะคดีแต่ถ้ายึดไว้ ทั้งนี้เพราะอัยการ ทำหน้าที่แทนรัฐในฐานะทนายแผ่นดิน ย่อมจะต้อง เป็นผู้คอยคุ้มครองดูแลสิทธิของจำเลย ด้วยในฐานะที่จำเลยก็เป็นประชาชนของรัฐเช่นกัน ซึ่งในเรื่องนี้อัยการก็เคยแสดงตน ในฐานะเป็นทนายแผ่นดิน ในความหมายดังกล่าวแล้ว กล่าวคือ เมื่ออัยการ เป็นโจทก์ฟ้องกล่าวหา นายวิญญู อังคนารักษ์กับพวก เป็นจำเลยเรื่องอนุมัติ เงินของโรงพิมพ์ ส่วนท้องถิ่น เพื่อจ่ายเป็นเงินค่างาน เงินได้ และค่าปรับให้แก่กรมสรรพากรแทนเจ้าหน้าที่ ของโรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่นในข้อหา เป็นเจ้าพนักงานใช้อำนาจในตำแหน่งโดยทุจริต ปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบและโดยทุจริต เพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้อื่น ตามคดีคำที่ ๘๐๓๗/๒๕๒๓ ของศาลอาญา ซึ่งในระหว่างที่คดีนี้อยู่ในระหว่างการพิจารณาของศาลอาญา อัยการ ก็ได้ เป็นโจทก์ฟ้องกล่าวหา นายวิญญู อังคนารักษ์กับพวก เป็นจำเลยต่อศาลอาญาอีก ๒ คดี คือตามคดีคำที่ ๑๘๘๔/๒๕๒๔ เรื่องอนุมัติ เงินของโรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่นไปจ่ายเป็นโบนัส ให้แก่เจ้าหน้าที่โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่นและตามคดีคำที่ ๑๘๘๗/๒๕๒๔ เรื่องอนุมัติ เงินจ่าย ทำบัตรของโรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่นไปจ่ายเป็นเงินโบนัสให้แก่เจ้าหน้าที่ของโรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น นอกจากนั้นอัยการยังได้ เป็นโจทก์ฟ้องกล่าวหา นายพจน์ ภู่อารีย์ ซึ่งเป็นจำเลยคนหนึ่ง ใน คดีทั้ง ๓ ดังกล่าวข้างต้น ว่าร่วมกับพวกนำเอาโรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่นไปค้าประเวณีเงินกู้ ที่บริษัท เอกชนกู้จากบริษัท เงินทุนหลักทรัพย์ตามคดีคำที่ ๕๓๔๒/๒๕๒๔ และประเด็นแห่ง คดีของคดีต่าง ๆ ที่ยื่นฟ้องนั้น มีส่วนเกี่ยวพันกันอยู่ ๒ ประเด็นคือ โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น เป็นส่วนราชการของกรมการปกครอง หรือไม่ ประเด็นหนึ่ง และอีกประเด็นหนึ่งคือ การกระทำของจำเลยได้กระทำในฐานะ เป็นเจ้าพนักงานหรือไม่ ปรากฏว่าต่อมาคดีคำ ที่ ๘๐๓๗/๒๕๒๓ ศาลอาญาได้ตัดสินเป็นคดีแก่งที่ ๑๖๗๘๘/๒๕๒๔ ว่า โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น ไม่ใช่ส่วนราชการของกรมการปกครอง และการกระทำของจำเลยกระทำไปโดยขาด เจตนา จึงพิพากษายกฟ้องโจทก์ โจทก์ จำเลยอุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์พิพากษายืน โจทก์ฎีกา โดยอธิบดีกรมอัยการรับรองให้ฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริง และจำเลยฎีกาโดย ผู้พิพากษาซึ่งลงชื่อในคำพิพากษาศาลชั้นต้นอุทธรณ์ให้จำเลยฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริงต่อมา

ศาลฎีกาได้พิพากษาเป็นตามคำพิพากษาศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์ว่า โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น
ไม่ใช่ส่วนราชการของกรมการปกครอง และการกระทำของจำเลยไม่ใช่กระทำในฐานะ
เจ้าพนักงาน รายละเอียดปรากฏตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๔๗๘/๒๕๒๕

เมื่อศาลฎีกาได้มีคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๔๗๘/๒๕๒๕ ออกมาแล้ว ต่อมาอัยการ
ได้ดำเนินการสั่งถอนฟ้องคดีคำที่ ๑๔๕๔/๒๕๒๕, ๑๔๕๗/๒๕๒๕ และคดีคำที่ ๕๓๔๒/๒๕๒๕
โดยอธิบดีกรมอัยการ (นายสุจินต์ ทิมสุวรรณ) แถลงแก้ข้อกล่าวหาว่า เหตุที่ถอนฟ้อง
นั้น เพราะคดีดังกล่าวมีลักษณะคดี ข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายอย่างเดียวกับที่ศาลฎีกาได้
พิพากษาพิพากษายกฟ้องคดีโรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่นมาแล้ว คดีที่เหลือหากดำเนินการฟ้องร้อง
ต่อไปก็จะยกฟ้องอีก จึงไม่มีประโยชน์อะไรที่จะดำเนินคดี ทั้งนี้เพราะอัยการไม่ได้มุ่ง
ที่จะให้ศาลลงโทษจำเลยแต่เพียงอย่างเดียว แต่มุ่งให้ความเป็นธรรมด้วย

การดำเนินคดีในชั้นศาล โดยที่ศาลเป็นผู้พิจารณาพยานหลักฐานต่าง ๆ ที่
คู่ความทุกฝ่ายนำสืบ แล้วพิพากษาคดี ดังนั้น จึงเห็นได้ว่ากระบวนการวิธีพิจารณาในชั้นนี้
ได้นำเอาระบบกล่าวหา มาใช้บ้าง เกรงครีตก กล่าวคือ ศาลจะวางตัว เป็นกลาง ปล่อยให้
คู่ความทั้ง ๒ ฝ่ายต่อสู้คดีกันอย่างเต็มที่ตามที่แต่ละฝ่ายมีสิทธิตามกฎหมาย วิธีกล่าวหา
เป็นกลางของศาลนี้ ได้ผลดีที่ทำให้ศาลไม่เข้าไป เกี่ยวข้องกับการไต่สวนพยานด้วยตนเอง
โดยตรง เหมือนผู้พิพากษาในระบบไต่สวนตั้ง เช่นในประเทศฝรั่งเศส การมีจิตใจ เอียงเอียง
ที่จะกระทำกรให้เป็นผลร้ายแก่จำเลยจึงมีน้อยกว่า และทำให้ได้รับความเคารพ เชื่อถือ
จากประชาชนมากพอสมควร

แต่อย่างไรก็ดีประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาชญา มิได้ห้ามศาลทำการ
ไต่สวนพยานแต่อย่างใด ในทางตรงกันข้ามกับมีบัญญัติบางมาตรา กำหนดให้ศาลค้นหา

๑ "จำเลยคดีโรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น," ไทยรัฐ (๓ มิถุนายน, ๒๕๒๕) :

ความจริงจากพยานหลักฐานต่าง ๆ ได้อย่างกว้างขวาง ทั้งในชั้นไต่สวนมูลฟ้องและชั้นพิจารณาคดี

จะเห็นได้จากในชั้นไต่สวนมูลฟ้อง มีมาตรา ๑๗๑ บัญญัติว่า "ให้นำบทบัญญัติว่าด้วยการสอบสวนและการพิจารณา เว้นแต่มาตรา ๑๗๕ มาบังคับแก่การไต่สวนมูลฟ้องโดยอนุโลม" ดังนั้น ศาลซึ่งทำหน้าที่ไต่สวนมูลฟ้อง จึงทำหน้าที่เหมือนพนักงานสอบสวนคือรวบรวมพยานหลักฐานต่าง ๆ ได้โดยถือว่าเป็นพยานของศาล ทั้งนี้เพื่อนำมาประกอบการพิจารณาคดีของโจทก์ว่ามีมูลหรือไม่ ไม่ได้ทำหน้าที่รับฟังพยานหลักฐานจากโจทก์หรือจำเลยเท่านั้น

เช่นคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๖๒๑/๒๕๐๖ ซึ่งพิพากษาว่าในการไต่สวนมูลฟ้องคืออาญาแม่โจทก์แถลงว่าหมกพยานแล้ว ศาลก็มีอำนาจตั้งเรียกพยานหลักฐานมาเองเพื่อประกอบการวินิจฉัย ทำคำสั่งชั้นไต่สวนมูลฟ้องได้

ในการไต่สวนคดีวิสามัญฆาตกรรม มาตรา ๑๕๐ วรรค ๒ บัญญัติว่า "เมื่อศาลเห็นสมควร เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม ศาลจะเรียกพยานที่น่าสืบมาแล้ว มาสืบเพิ่มเติม หรือ เรียกพยานอื่นมาสืบได้"

ส่วนในชั้นพิจารณาคดี ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ก็ให้อำนาจศาลไต่สวนพยานได้ เท่าที่เห็นสมควร เมื่อค้นหาความจริงในคดีโดยมาตรา ๒๓๕ บัญญัติว่า "ในระหว่างการพิจารณา เมื่อเห็นสมควร ศาลมีอำนาจถามโจทก์ จำเลยหรือพยานคนใดก็ได้ ห้ามมิให้ถามจำเลยเพื่อประโยชน์แต่เฉพาะจะเพิ่มเติมคดีโจทก์ ซึ่งบกพร่อง เว้นแต่จำเลยจะอ้างตนเอง เป็นพยาน"

จะเห็นได้ว่าประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ใต้ให้อำนาจศาลอย่างกว้างขวาง แต่ในทางปฏิบัติแล้วศาลมักไม่ใช้อำนาจดังกล่าว โดยจะใช้วิธีการวางเฉยรับฟัง เฉพาะพยานหลักฐานที่โจทก์และจำเลยนำมาแสดง ทั้งที่ประเทศไทยมิได้ใช้ระบบลูกขุนวินิจฉัยข้อเท็จจริง หากแต่ให้อำนาจทั้งวินิจฉัยข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายทั้ง ๒ อย่าง

เหตุที่เป็น เช่นนี้คง เป็น เพราะศาลได้ยึดถือระบบกล่าวหาตามแนวปฏิบัติของศาลอังกฤษ ซึ่งมีอิทธิพลเหนือระบบศาลของไทยอย่างมาก

เหตุที่จำเป็นต้องกล่าวถึงระบบการดำเนินคดีอาญาในเบื้องต้นนั้น เนื่องจากเรื่องนี้มี ความสำคัญมาก คงจะเห็นได้ว่าระบบการดำเนินคดีที่ใช้ไม่ว่าจะเป็นระบบไต่สวนหรือระบบกล่าวหา ต่างก็มีผลกระทบบถึงเรื่องการกำหนดอำนาจหน้าที่ และบทบาทของพนักงานตำรวจ อัยการและศาล นอกจากนั้นยังมีผลเกี่ยวข้องกับผู้ต้องหาและจำเลยซึ่งเป็นผู้ถูกดำเนินคดีอีกด้วย

๑.๓ แนวความคิดในการชี้ตัวผู้ต้องหาและจำเลยในคดีอาญา

๑.๓.๑ ความหมายของการชี้ตัวผู้ต้องหาและจำเลยในคดีอาญา

ก่อนที่จะพิจารณาถึงความหมายของการชี้ตัวผู้ต้องหาและจำเลยในคดีอาญา จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องทราบความหมายของคำว่า "ผู้ต้องหา" และ "จำเลย" ว่ามีความแตกต่างกันอย่างไร

คำว่า "ผู้ต้องหา" ตรงกับคำภาษาอังกฤษว่า "Alleged offender" และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒(๒) ให้ความหมายไว้ว่า ผู้ต้องหาหมายความว่าบุคคลผู้ถูกกล่าวหาว่าได้กระทำความผิด แต่ยังมีใ้ถูกฟ้องต่อศาล

มีข้อที่ควรพิจารณาคือ อย่างไรถึงจะเรียกว่าถูกกล่าวหาว่าได้กระทำความผิด อันเป็นการทำให้บุคคลตกอยู่ในฐานะผู้ต้องหา ซึ่งเรื่องนี้กฎหมายไม่ได้ระบุไว้

ได้มีผู้ให้ความเห็นเกี่ยวกับช่วงเวลาของการตกเป็นผู้ต้องหาแตกต่างกันไว้

๓ ฝ่ายคือ

ฝ่ายที่ ๑ เห็นว่าผู้ที่ถูกกล่าวหากระทำความผิดอาจตกเป็นผู้ต้องหาได้โดยที่ตนไม่รู้ตัวเลยก็ได้ อันเป็นการแปลตรงตามนิยาม เมื่อถูกกล่าวหากระทำความผิดก็ตกเป็นผู้ต้องหาโดยไม่ได้คำนึงถึงว่าใคร เป็นผู้กล่าวหา จะมีการกล่าวหาต่อตัวผู้ถูกกล่าวหากระทำความผิดหรือไม่ก็ตาม ดังนั้น ตามความหมายนี้ ถ้าพนักงานสอบสวนสงสัยว่าใครกระทำความผิดก็ตี หรือผู้เสียหาย

ไปร้องทุกข์ หรือมีผู้กล่าวโทษก็ดี บุคคลผู้ถูกล่าวหานั้นก็ตกเป็นผู้ต้องหาแล้ว ซึ่งเคยมีคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๓๔๑/๒๕๐๘ วินิจฉัยโดยที่ประชุมใหญ่ว่า เมื่อผู้เสียหายไปแจ้งความขอพนักงานสอบสวนกล่าวหาว่า จำเลยบุกรุกที่ดิน จำเลยยอมตกอยู่ในฐานะผู้ต้องหาแล้ว

ฝ่ายที่ ๒ ได้ยึดถือหลักปฏิบัติ โดยเห็นว่าผู้ที่จะถูกสอบสวนในฐานะผู้ต้องหาได้นั้น จะต้องมีความหมายเรียกหรือหมายจับมาเพื่อทำการสอบสวน และที่ว่า "ถูกหาว่าได้กระทำความผิด" นั้น จะต้องกล่าวหาต่อตัวผู้กระทำความผิดนั้นเอง โดยต้องแจ้งให้เขาทราบก่อนว่า เขาได้กระทำความผิด และกระทำความผิดด้วยเรื่องอะไร ส่วนวิธีแจ้งนั้นเป็นอีกเรื่องหนึ่ง ดังนั้น เมื่อมีความหมายเรียกและหมายจับแล้ว ผู้นั้นก็ตกเป็นผู้ต้องหาทันทีที่แจ้งข้อหาให้ทราบนั้น

ฝ่ายที่ ๓ เห็นว่า การตกเป็นผู้ต้องหาว่ากระทำความผิดนั้น เริ่มเมื่อบุคคลนั้นถูกเจ้าพนักงานจับกุมตัว เข้ามาในฐานะผู้กระทำความผิด

เมื่อพิจารณาจากความเห็นของนักกฎหมายทั้ง ๓ ฝ่าย มีข้อน่าสังเกตว่า ความเห็นของฝ่ายที่ ๑ นั้นกว้างมาก โอกาสที่บุคคลจะตกเป็นผู้ต้องหาจึงมีโอกาสมาก เพราะเพียงแต่มีผู้มาร้องทุกข์หรือกล่าวโทษบุคคลใด บุคคลนั้นก็ตกอยู่ในฐานะผู้ต้องหาทันที ทั้ง ๆ ที่ยังไม่มีความหลักฐานมาแสดง จึงออกจะไม่เป็นธรรมสำหรับผู้ต้องหาไปสักหน่อย

ความเห็นฝ่ายที่ ๒ ก็มุ่งเฉพาะว่าได้มีการส่งหมายเรียกหรือหมายจับ และได้แจ้งข้อหาให้ผู้ต้องหาทราบหรือยัง โดยไม่ได้พิจารณาถึงว่ามีหลักฐานเพียงพอสำหรับการ

นายอนุวัติ ใจสมุทร, คำอธิบายวิธีพิจารณาความอาชญาว่าด้วยหลักทั่วไป
ตลอดถึงการไต่สวนมูลฟ้อง มาตรา ๑ ถึงมาตรา ๑๗๑ (ธนบุรี : โรงพิมพ์ของ
 การพิมพ์, ๒๕๑๔), หน้า ๘.

กล่าวหาว่าหรือไม่ว่า กังนั้น การที่กำหนดให้เพียงแต่ผู้ถูกกล่าวหาว่าทราบข้อกล่าวหาแล้ว
ก็ตกเป็นผู้ต้องหา นั้น จึงยังไม่เป็นธรรมสำหรับผู้ต้องหาอยู่

ส่วนความเห็นฝ่ายที่ ๓ ที่กำหนดให้ผู้ต้องหาต้องถูกตำรวจจับกุม เข้ามาในฐานะ
ผู้กระทำผิด ก็เป็นการให้ความหมายของผู้ต้องหาแคบเกินไป เพราะการที่บุคคลใดถูก
ตำรวจจับมาในฐานะผู้กระทำผิดนั้น จะเห็นได้ชัดก็เฉพาะกรณีการกระทำความผิดซึ่งหน้า
เท่านั้น และทางปฏิบัติมีบ่อยครั้งที่ตำรวจจับบุคคลนั้นมาโดยสงสัยว่าได้กระทำความผิด
หากจะเหมารวมบุคคลนั้นตกอยู่ในฐานะผู้ต้องหาแล้ว เมื่อต่อมาได้ตรวจสอบหลักฐานแล้ว
บุคคลนั้นไม่ได้กระทำความผิดเลย ตำรวจก็ต้องปล่อยตัวบุคคลนั้นไป ซึ่งในช่วงที่ยังไม่ถูก
ปล่อยบุคคลนั้น อาจต้องถูกจำกัดสิทธิต่าง ๆ เช่นถูกควบคุมตัวในห้องขัง

ดังนั้น ผู้เขียนจึงเห็นว่า การที่บุคคลใดจะตกอยู่ในฐานะผู้หาหานั้น บุคคลนั้น
จะต้องถูกกล่าวหาว่า เป็นผู้กระทำผิดจริง หลักฐานนี้อาจจะไดมาจากผู้กล่าวหาหรือจาก
การสืบสวนสอบสวนของพนักงานสอบสวน ข้อสำคัญพนักงานสอบสวนผู้ได้รับหลักฐานมา
จะต้องพิจารณาหลักฐานนั้นด้วยความยุติธรรมว่าหลักฐานดังกล่าว เชื่อถือได้หรือไม่

สำหรับคำว่า "จำเลย" นั้น ตรงกับคำภาษาอังกฤษว่า "Accused" และ
ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒(๓) ให้ความหมายไว้ว่า จำเลย
หมายถึงบุคคลซึ่งถูกฟ้องยังศาลแล้วโดยข้อหาว่าได้กระทำความผิด

มีข้อควรพิจารณาว่า นอกจากมาตรา ๒(๓) ซึ่งให้ความหมายของคำว่า
จำเลย ดังกล่าวแล้ว ยังมีมาตราที่เกี่ยวข้องอีก คือมาตรา ๑๖๕ ซึ่งมีบัญญัติว่า "ในคดี
ซึ่งอัยการเป็นโจทก์ ในวันไต่สวนมูลฟ้องให้จำเลยมาศาลหรือคุมตัวมาฟ้อง ให้ส่งสำเนา
ฟ้องแก่จำเลยรายตัวไป เมื่อศาลเชื่อว่า เป็นจำเลยจริงแล้ว ให้อ่านและอธิบายฟ้อง
ให้ฟัง และถามว่าได้กระทำความผิดจริงหรือไม่ จะให้การต่อสู้อย่างไรบ้าง คำให้การของ
จำเลยให้จดไว้ ถ้าจำเลยไม่ยอมให้การก็ให้ศาลจกรายงานไว้ และดำเนินการต่อไป

จำเลยไม่มีอำนาจนำพยานมาสืบในชั้นไต่สวนมูลฟ้อง แต่ทั้งนี้มิเป็นการ
กีดกันสิทธิในการที่จำเลยจะมีทนายมาช่วยเหลือ



ในคดีที่ราษฎร เป็นโจทก์ ศาลมีอำนาจไต่สวนมูลฟ้องด้วยตัวเอง จำเลยจะมา ฟังการไต่สวนมูลฟ้อง โดยตั้งทนายให้คัดค้านพยานโจทก์ด้วยหรือไม่ก็ได้ หรือจำเลยจะไม่ มา แต่ตั้งทนายมาคัดค้านพยานโจทก์ก็ได้ ห้ามมิให้ศาลถามคำให้การจำเลย และก่อนที่ ศาลประทับฟ้องมิให้ถือว่าจำเลยอยู่ในฐานะ เช่นนั้น"

ข้อความสำคัญคือ ในตอนท้ายของมาตรา ๑๖๕ วรรค ๓ ที่ว่า ก่อนที่ศาล ประทับฟ้องมิให้ถือว่าจำเลยอยู่ในฐานะ เช่นนั้น ซึ่งหมายความว่าในคดีที่ราษฎร เป็นโจทก์ ฟ้องคดีเองนั้น เมื่อยื่นฟ้องบุคคลใด เป็นจำเลยต่อศาลแล้ว บุคคลนั้นก็ยังมีคดีอยู่ใน ฐานะจำเลย จนกว่าศาลจะได้ทำการไต่สวนมูลฟ้องและสั่งประทับฟ้องแล้ว

ฉะนั้น การที่บุคคลจะตกอยู่ในฐานะจำเลยเมื่อไรนั้น เราจึงแยกพิจารณาออก เป็น ๒ กรณีคือ

กรณีที่ ๑ คดีที่พนักงานอัยการ เป็นโจทก์ฟ้องบุคคลที่อัยการฟ้องซึ่งก็คือผู้ต้องหา นั้นเอง จะตกอยู่ในฐานะจำเลยทันทีนับแต่ยื่นฟ้องต่อศาล โดยไม่คำนึงว่าศาลได้ประทับ ฟ้องหรือไม่ ทั้งนี้เพราะในคดีที่อัยการ เป็นโจทก์ฟ้องนั้น ศาลไม่จำเป็นต้องไต่สวน มูลฟ้อง เหตุผลก็เนื่องมาจากได้ผ่านการพิจารณาในชั้นอัยการมาแล้ว การที่อัยการยื่นฟ้อง แสดงว่าคดีมีมูล เชื่อว่าผู้ต้องหาได้ทำผิดจริง

แม้เมื่ออัยการยื่นฟ้องแล้วศาลยังไม่รับฟ้อง ผู้ต้องหาที่ตกเป็นจำเลยทันที เช่นกัน กังจะเห็นได้จาก

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๔๔๐/๕๓ ซึ่งวินิจฉัยไว้ว่า การที่ศาลชั้นต้นไม่รับฟ้อง เพราะ เห็นว่าอัยการ (ผู้ช่วย) ไม่มีอำนาจ เป็นโจทก์ แต่ศาลอุทธรณ์พิพากษายกคำสั่งศาลชั้นต้น เสีย ให้ศาลชั้นต้นรับฟ้องโจทก์ไว้พิจารณา ดังนี้จำเลยฎีกาได้ เพราะถือว่าจำเลยใน คดีที่อัยการ เป็นโจทก์นั้น ตกอยู่ในฐานะจำเลยตั้งแต่ยื่นฟ้องแล้ว ผิดกับคดีที่ราษฎร เป็นโจทก์ ผู้ถูกฟ้องยังไม่เป็นจำเลย จนกว่าศาลจะประทับรับฟ้อง

กรณีที่ ๒ คดีที่ราษฎร (ผู้เสียหาย) เป็นโจทก์ฟ้อง บุคคลที่ถูกฟ้องต่อศาล จะยังไม่ตกอยู่ในฐานะจำเลย ตราบใดที่ศาลยังไม่สั่งประทับฟ้อง ทั้งนี้ตามมาตรา ๑๖๕

วรรค ๓ กังกลาวแล้ว

คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๕๐/๒๔๘๑ คดีที่ราษฎร เป็นโจทก์ ศาลชั้นต้นไต่สวนมูลฟ้อง แล้วสั่งว่า คดีไม่มีมูล โจทก์อุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์พิพากษากลับให้ศาลชั้นต้นไต่สวนต่อไปแล้ว ชี้ขาดใหม่ จำเลยจะฎีกาไม่ได้ เพราะกฎหมายมิให้ถือว่าอยู่ในฐานะ เป็นจำเลย

คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๕๕/๒๔๘๓ วินิจฉัยว่า จำเลยจะฎีกาคัดค้านคำพิพากษา ศาลอุทธรณ์ให้ศาลชั้นต้นไต่สวนมูลฟ้องต่อไปนั้นไม่ได้ เพราะก่อนศาลประทับฟ้องจำเลย ยังไม่มีฐานะ เป็นจำเลย เป็นเรื่องระหว่างศาลกับโจทก์เท่านั้น

คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๓๑๘/๒๔๘๕ ราษฎร เป็นโจทก์ยื่นฟ้องคดีอาญาศาลไต่สวน มูลฟ้องแล้ว และพิพากษายกฟ้อง โจทก์อุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์พิพากษายกคำพิพากษาศาล ชั้นต้น ให้ดำเนินการไต่สวนมูลฟ้องต่อไป แล้วสั่งหรือพิพากษาใหม่ดังนี้ จำเลยยังฎีกา ไม่ได้ เพราะ เป็นเรื่องระหว่างศาลกับโจทก์ จำเลยยังไม่อยู่ในฐานะ เป็นจำเลยตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๖๕ วรรคท้าย

คำพิพากษาฎีกาที่ ๘๔๒/๒๔๘๖ ในคดีอาญาที่ราษฎร เป็นโจทก์ ศาลชั้นต้นงด การไต่สวนมูลฟ้องและสั่งไม่รับฟ้อง และเห็นว่าไม่เป็นมูลทางอาญา แต่ศาลอุทธรณ์เห็นว่า เป็นมูลอาญา ให้ศาลชั้นต้นดำเนินการไต่สวนมูลฟ้องต่อไป จำเลยฎีกาไม่ได้

คำพิพากษาที่ ๑๐๕๒/๒๕๑๐ ชั้นไต่สวนมูลฟ้อง ศาลชั้นต้นพิพากษาคำเนิการ ไต่สวนและพิจารณาพิพากษาต่อไปตามมูลคดี ทั้งนี้จำเลยจะฎีกาหาได้ไม่ เพราะประมวล กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๖๕ วรรค ๓ ก่อนที่ศาลจะประทับฟ้องมิให้ถือว่าจำเลยอยู่ในฐานะเช่นนั้น จึง เป็นเรื่องระหว่างศาลกับโจทก์ จำเลยยังไม่มีสิทธิฎีกา

คำพิพากษาฎีกาที่ ๒๐๘/๒๕๑๒ ในคดีที่ราษฎร เป็นโจทก์ ศาลชั้นต้นพิพากษา ยกฟ้องในชั้นไต่สวนมูลฟ้อง โดยเห็นว่าฟ้องโจทก์เป็นฟ้อง เคลือบคลุม แต่ศาลอุทธรณ์ เห็นว่า เป็นฟ้องที่ใช้ได้ ไม่เคลือบคลุมพิพากษายกคำพิพากษาศาลชั้นต้น ให้ศาลชั้นต้น คำเนิการระบวนพิจารณาและพิพากษาหรือสั่งไม่ตามรูปคดี ทั้งนี้จำเลยจะฎีกาคัดค้านคำ

พิพากษาศาลอุทธรณ์ไม่ได้ เพราะจำเลยยังมิได้เข้าสู่ในฐานะจำเลย

จากความหมายของ "ผู้ต้องหา" และ "จำเลย" ดังกล่าวมาแล้ว ย่อมแสดงให้เห็นว่าบุคคล ๒ ประเภทนี้ฐานะไม่เหมือนกัน และเป็นผลทำให้มีสิทธิแตกต่างกันด้วย กล่าวคือ

เมื่อ เป็นจำเลย ย่อมมีฐานะ เป็นคู่ความในคดีตามที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒(๑๕) บัญญัติว่า คู่ความหมายรวมถึงโจทก์ฝ่ายหนึ่งและจำเลยอีกฝ่ายหนึ่ง ทำให้มีสิทธิที่จะอุทธรณ์ฎีกาได้ แต่ผู้ต้องหาหาได้มีสิทธิเช่นนั้นไม่

นอกจากนั้น จำเลยยังมีสิทธิตามที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๘ บัญญัติไว้คือ

๑. แต่งทนายแก้ต่างในชั้นไต่สวนมูลฟ้องหรือพิจารณาในศาลชั้นต้น ตลอดจนชั้นอุทธรณ์และฎีกา

๒. พுகจากทัณฑ์หรือผู้ที่จะเป็นทนายสองต่อสอง

๓. ตรวจสอบสำนวนการไต่สวนมูลฟ้อง หรือพิจารณาของศาลและคัดสำเนาที่รับรองว่าถูกต้องโดยเสียค่าธรรมเนียม

๔. ตรวจสอบสิ่งที่ยื่นเป็นพยานหลักฐาน และคัดสำเนาหรือถ่ายรูปสิ่งนั้น ๆ

ถ้าจำเลยมีทนาย ทนายยอมมีสิทธิทำนองเดียวกับจำเลยดังกล่าวมาแล้วนั้น ด้วย ส่วนผู้ต้องหาแม้ว่าประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา จะไม่ได้กำหนดถึงสิทธิของผู้ต้องหาไว้อย่างชัดเจนอย่างสิทธิของจำเลยที่กำหนดไว้ตามมาตรา ๘ แต่ก็มีกล่าวไว้ในมาตราต่าง ๆ ที่พอถือว่าเป็นสิทธิของผู้ต้องหาอันพึงมี คือตามมาตรา ๑๓๔, ๑๓๕ และตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ กล่าวคือ

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๓๔ บัญญัติไว้ว่า "เมื่อผู้ต้องหาถูกเรียก หรือส่งตัวมา หรือเข้าหาพนักงานสอบสวน หรือปรากฏว่าผู้ใดซึ่งมาอยู่ต่อหน้า เจ้าพนักงานเป็นผู้ต้องหา ให้ถามชื่อตัว นามสกุล ชาติ บังคับ ปิตามารดา อายุ

อาชีพ ที่อยู่ที่เกิด และแจ้งข้อหาให้ทราบ และต้องบอกให้ทราบก่อนว่า ถ้อยคำที่ผู้ต้องหา
กล่าวนั้น อาจใช้ เป็นพยานหลักฐานยืนยันเขาในการพิจารณาได้ เมื่อผู้ต้องหา เติ้มใจให้การ
อย่างใด ก็ให้จกคำให้การไว้ ถ้าผู้ต้องหาไม่เติ้มใจให้การ เลย ก็ให้บันทึกไว้"

มาตรา ๑๓๕ บัญญัติว่า "ห้ามมิให้พนักงานสอบสวนทำหรือจกให้ทำการใด ๆ
ซึ่ง เป็นการล่อลวง หรือขู่ เชื้อ หรือให้สัญญากับผู้ต้องหา เพื่อจูงใจให้ เขาให้การอย่างใด ๆ
ในเรื่องที่ต่องหานั้น"

และตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันคือ ฉบับ พ.ศ. ๒๕๒๑ มีมาตรา ๒๗, ๒๘,
๒๙ กล่าวไว้คือ

มาตรา ๒๗ บัญญัติว่า "ในคดีอาญา ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่า ผู้ต้องหาหรือ
จำเลยไม่มีความผิด"

มาตรา ๒๘ บัญญัติว่า "บุคคลย่อมมี เสรีภาพในร่างกาย การจับกุม คุมขัง
หรือตรวจค้นตัวบุคคลไม่ว่าในกรณีใด ๆ จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตาม
บทบัญญัติแห่งกฎหมาย"

มาตรา ๒๙ บัญญัติว่า "ในกรณีที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา เป็นผู้ยากไร้
ไม่มีทุนทรัพย์พอที่จะจัดหาทนายความสำหรับตนเองได้ บุคคลดังกล่าวย่อมมีสิทธิที่จะได้รับ
การช่วยเหลือจากรัฐตามที่กฎหมายบัญญัติ"

จากบทบัญญัติดังกล่าวข้างต้น พอจะเห็นได้ว่า กฎหมายได้ให้หลักประกันเกี่ยวกับ
ผู้ที่ตก เป็นผู้ต้องหา เพื่อที่จะไม่ ให้อกเจ้าพนักงานล่อลวงบังคับ ขู่ เชื้อเอาตามอำเภอใจ
โดยให้ เจ้าพนักงานตระหนักรู้เสมอว่า ตราบใดที่ยังไม่มีคำพิพากษาลงโทษบุคคลใด
บุคคลนั้นยัง เป็นผู้บริสุทธิ์อยู่เสมอ

การชี้ตัวผู้ต้องหา

สำหรับความหมายของการชี้ตัวผู้ต่องหานั้น เมื่อพิจารณาถึงกฎหมายต่าง ๆ
ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดีอาญา ไม่ว่าจะเป็นประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

หรือกฎหมายอื่นใด ต่างก็ไม่ได้ให้ความหมายของการชู้สาวผู้ต้องหาไว้แต่ประการใด และยิ่งกว่านั้นประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาชญาที่มีใจกล่าวถึง เรื่องการชู้สาวผู้ต้องหา ค่อยเข้าไป ทั้ง ๆ ที่เรื่องการชู้สาวผู้ต้องหาหากเราไปศึกษาต่อไป จะเห็นได้ว่ามีความสำคัญต่อการสอบสวนคดีอาญา เป็นอย่างมาก ทั้งนี้เพราะ เป็นวิธีการที่จะพิสูจน์ความผิด ของผู้ต้องหาประการหนึ่ง อันมีผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหาโดยตรง

ถึงแม้ว่ากฎหมายจะไม่ได้ให้ความหมายของการชู้สาวผู้ต้องหาไว้ก็ตาม แต่ก็มีระเบียบการตำรวจ เกี่ยวกับคดีของกรมตำรวจใจกล่าวถึง เรื่องการชู้สาวผู้ต้องหา^๑ ซึ่งจะได้กล่าวรายละเอียดในบทต่อไป ที่กำหนด เรื่องการชู้สาวผู้ต้องหาไว้ และพอที่จะ ทำให้เข้าใจ เรื่องการชู้สาวผู้ต้องหาได้ กล่าวคือ

การชู้สาวผู้ต้องหาหมายถึงการที่พยานยืนยันว่า ผู้ต้องหาใช้ผู้กระทำความผิดหรือไม่ ซึ่งเป็นวิธีการที่จะพิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหาวิธีหนึ่งที่พนักงานสอบสวน ใช้ในการสืบสวนสอบสวน เพื่อให้ได้ตัวผู้กระทำความผิดมาดำเนินคดี

เมื่อมีการกระทำความผิดเกิดขึ้น เป็นหน้าที่ของตำรวจที่จะติดตามจับกุมคนร้าย ซึ่งในบางครั้งตำรวจก็สามารถจับกุมคนร้ายได้ทันที ในขณะที่คนร้ายกำลังกระทำความผิด แต่ก็มีเป็นจำนวนมากที่คนร้ายทำผิดแล้วหลบหนีไปได้ และต่อมาภายหลังตำรวจสืบสวนสอบสวน จนเชื่อว่าผู้ต้องหาคือคนร้าย จึงทำการจับกุมผู้ต้องหา และถ้ามีพยานเห็นเหตุการณ์ สามารถจำคนร้ายได้ ตำรวจก็จะจัดให้พยานผู้ต้องหา เพื่อให้พยานยืนยันว่าผู้ต้องหาที่ถูกจับมานี้ใช่คนร้ายหรือไม่

ในบางกรณีตำรวจอาจจะตรวจพบร่องรอยหลักฐานต่าง ๆ ในที่เกิดเหตุ เช่นรอยโลหิต เส้นผม ลายพิมพ์นิ้วมือของคนร้ายที่พบในที่เกิดเหตุ และเก็บรวบรวมไว้

^๑ ระเบียบการตำรวจ เกี่ยวกับคดี ลักษณะ ๘ ข้อ ๒๒๐ ถึง ๒๒๔.

เป็นหลักฐานส่งให้เจ้าหน้าที่ตรวจพิสูจน์โดยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ เพื่อเปรียบเทียบว่า
โลหิต เส้นผม ลายพิมพ์นิ้วมือของคนร้ายที่พบในที่เกิดเหตุกับของผู้ต้องหา เป็นของคน ๆ
เดียวกันหรือไม่ ซึ่งวิธีการดังกล่าวมาข้างต้นนี้ก็เป็นวิธีการส่วนตัวของผู้ต้องหาวิธีหนึ่งนั่นเอง

การชี้ตัวจำเลยในคดีอาญา

เรื่องการชี้ตัวจำเลยก็ เช่นเดียวกับเรื่องการชี้ตัวผู้ต้องหาที่ไม่มีกฎหมาย
บัญญัติไว้ แต่เมื่อเราทราบถึงความหมายของการชี้ตัวผู้ต้องหา และทราบว่าผู้ต้องหา
ต่างกับจำเลยอย่างไรมาแล้ว ก็พอเข้าใจได้ว่า

การชี้ตัวจำเลยหมายถึง การที่พยานยืนยันว่าจำเลยที่ถูกฟ้องนี้ใช่ผู้กระทำความผิด
หรือไม่ เป็นการให้พยานยืนยันในชั้นศาล ซึ่งจะต่างกับการชี้ตัวผู้ต้องหาที่เพียงว่า
การชี้ตัวผู้ต้องหา เป็นการให้พยานยืนยันว่าผู้ต้องหาใช่ผู้กระทำความผิดหรือไม่ ซึ่งเป็นการ
ให้พยานยืนยันในชั้นสอบสวน

การให้พยานชี้ตัวจำเลยในชั้นศาลนี้ จะปรากฏเสมอในเวลาที่พักงาน
อัยการโจทก์ นำประจักษ์พยานเข้าเบิกความในศาล โดยให้พยานที่เคยให้การและชี้ตัว
ผู้ต้องหาในชั้นสอบสวน เบิกความยืนยันต่อหน้าศาลอีกครั้งหนึ่งว่า จำเลยนี้คือผู้กระทำความผิด
เพื่อศาลจะไต่ลงโทษจำเลยตามที่โจทก์ฟ้อง

๑.๓.๒ วัตถุประสงค์ของการชี้ตัวผู้ต้องหาและจำเลยในคดีอาญา

จุดมุ่งหมายในการจัดให้ผู้กล่าวหาหรือพยานชี้ตัวผู้ต้องหาในชั้นสอบสวน
ก็เพื่อให้แน่ใจว่าผู้ต้องหาที่ตำรวจจับได้นั้นคือคนร้าย เพราะถ้าผู้กล่าวหาหรือพยานจำคน-
ร้ายได้ และชี้ตัวผู้ต้องหาได้ถูกต้อง ก็น่าเชื่อว่าผู้ต้องหาคือคนร้ายจริง และทำให้พนักงาน
สอบสวนได้หลักฐานที่จะพิสูจน์ความผิดของผู้ต้องหา อันจะทำให้สามารถเสนอความเห็น
สั่งฟ้องผู้ต้องหาได้

ในทางกลับกัน ถ้าผู้กล่าวหาหรือพยานซึ่งอ้างว่าจำคนร้ายได้ แต่เมื่อจัด
ให้มีการชี้ตัวผู้ต้องหา ผู้กล่าวหาหรือพยานนั้น ไม่สามารถจะชี้ตัวผู้ต้องหาได้ถูกต้อง
ก็น่าเชื่อว่าผู้ต้องหาที่ตำรวจจับตัวมานี้ไม่ใช่คนร้าย ซึ่งในที่สุดก็ต้องปล่อยตัวไป อันเป็น
หลักประกันแก่เสรีภาพของผู้ต้องหาได้เช่นกัน

ส่วนการชี้ตัวจำเลยในศาล ก็เพื่อให้ผู้กล่าวหาหรือพยานยืนยันต่อหน้าศาลว่า จำเลยคือคนร้ายอันเป็นวิธีการที่พนักงานอัยการจะนำพยานหลักฐานมาพิสูจน์ความผิดของจำเลย เพื่อให้ศาลเชื่อว่า จำเลยนี้ได้ทำผิดจริงตามที่โจทก์ฟ้อง

นับได้ว่า การชี้ตัวผู้ต้องหาและจำเลยดังกล่าว เป็นสิ่งสำคัญประการหนึ่งที่มีผลต่อการดำเนินคดีอาญา ดังนั้น จึงต้องกระทำด้วยความระมัดระวัง โดยคำนึงถึงความเป็นธรรมที่ผู้ต้องหาควรจะได้รับ เป็นประการสำคัญ ทั้งนี้ เพื่อป้องกันไม่ให้บุคคลที่บริสุทธิ์ถูกลงโทษ และในขณะเดียวกันก็เพื่อให้แน่ใจว่าจะได้ตัวผู้กระทำผิดจริง ๆ มารับโทษ